

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Resolutiones Pastorales De Præceptis, Vitiis Capitalibus, Et De Sacramentis

Marchantius, Jacobus

Coloniæ Agrippinæ, 1655

Tract. V. Resolutiones Quæstionum Pastoralium. De Sacramento
Pœnitentiæ.

urn:nbn:de:hbz:466:1-41699

TRACTATUS V.
RESOLUTIONES QUÆSTIO-
num Pastoralium.
DE SACRAMENTO
Pœnitentiæ.
CAPUT I.

De approbatione Confessariorum.

QUAERO. *An habens beneficium Parochiale in una Diœcesi, possit in alia Diœcesi audire confessiones ex consensu Parochorum illius Diœcesis?*
Resp. Ex vi juris communis posse, quia habens beneficium parochiale (actualiter scilicet, & quod jam non dimiserit) reputatur idoneus simpliciter etiã pro quocumque loco: ita ut ubique sit proxime capax jurisdictionis, ideoque eam possunt Parochi etiam alterius Diœcesis delegare extraneo Parocho, tamquam idoneo & approbato. Quare dum dicit Trident. sess. 23. cap. 15. eũ qui habet beneficium parochiale, idoneum esse ad audiendas confessiones, non restringit ad unam Diœcesim; quinimo æquiparat eum illi, qui ab
 Ff   Episco-

Episcopis est approbatus, sive à cuiuslibet Diœcesis Episcopo. Et hanc sese sententiam Theologorum omnium ac Iuris peritorum Salmant. attestatur Suarez, & est satis communis opinio.

Hinc sequitur Parochos in confinio duorum Episcopatum agentes, sese mutuò posse advocare in auxilium confessionum audiendarum suorum subditorum, communicata sibi mutuò jurisdictione.

Dixi *id posse ex vi juris communis* nam posset Episcopus hanc delegationem impedire, & statutum facere, ut nemo in suo Episcopatu possit confessiones audire, nisi à se approbatus; præcipere, ut nullus Parochus possit jurisdictionem suam concedere, nisi taliter approbato. Id verò tunc observandum foret, atque hanc esse primam aliquorum Episcoporum asseritur, cui omnino standum est, maximè ubi per decretum publicum constat.

2. *QUAERO. An approbatus ab Episcopo simpliciter & absolutè (hoc est non restrictivè ad hunc vel illi locum,*

conferatur

consentur approbatus pro tota Ecclesia: i-
ta ut possit audire confessiones ubique ter-
rarum, si modo ei licentia detur à Paro-
chis. Resp. 1. probabilem esse affirma-
tivam partem, quam cum Suarez tenēt
multi Theologi. Iterum tamen hic ad-
vertendum, an Diœcesani statutum a-
liquod non sit, prohibens licentiam
dari, nisi approbatis à se, ut jam dixi.
Resp. 2. negativam partem securio-
rem esse, ac multis etiam Theologis
placere. Illam docent Emm Sà, Rodri-
guez, Miranda, Vasquez, & alii. Et vi-
detur fundamentum habere in Conc.
Trident, dicente, Sacerdotem ut con-
fessiones audiat, debere approbari ab
Episcopis. Ubi dum dicit, ab Episco-
pis, & non ab Episcopo, videtur singu-
lorum Episcoporum approbationem
requirere pro quolibet Episcopatu.
Unde & Pontifices communiter dum
Religiosis concedunt potestatem au-
diendi confessiones, adjiciunt condi-
tionem, si nimirum sint approbati ab
ordinario loci; atque hoc non intelli-
gitur de quolibet Episc. confuse, sed

de Episc. loci ubi audiunt confessiones. Ergo similiter dicendum, debere approbari Sacerdotem ab Episcopo Diœcesis, in qua audire vult Confessiones. Neque eadem est ratio de habente Parochiale beneficium. Ratio enim diversitatis esse potest, quia approbatio annexa Curæ Pastoralis, est antiqui juris, & est derivata in Parochos ab Ecclesia universalis: modus autem approbationis simplicium Sacerdotum est à jure novo Concilii Tridentini; qui eam committit Episcopis.

Refertur quoque ad hanc rem, Congregationem Cardinalium consultam per Archiepiscopum Valentinum: an approbatus per alium, quam per Episcopum Valentinum censeatur approbatus in Diœcesi *Valentina*, respondisse negativè. Cujus rei mentionem facit *Rodriguez* in explicatione Bullæ cruciatæ. Sed, ut verum fatear, multæ resolutiones Congregationis referuntur hinc inde ab Auctoribus diversæ opinionis hac in materia, quæ partim authenticæ videntur, aut non ita firmè

fidei. C
mam a
ster, illi
mibi in
pro D
quod
mandat
el extr
illis qu
sigillo &
dinalis
Congre
tum m
3. Qu
Coadju
approba
po dete
mora f
tes in D
1624. &
Revere
cario
subject
sente.
fidei

fidei. Quod si super jam dictis novissimam aliquam resolutionem datam constet, illi standum; nulla certa haecenus mihi innotuit. Nota verò generaliter pro Declarationibus Cardinalium, quod *Vrbanus 8. 2. Aug.* anno 1631. mandavit illis nullam fidem in iudicio vel extra à quoquam adhibendam, nisi illis quæ in authentica forma solito sigillo & subscriptione Eminent. Cardinalis Præfecti & Secretarii sacre Congregationis pro tempore existentium munitæ fuerint. Ita refert *Diana* 2. tract. 14. Resol. 23.

3. *QUAERO, Quid de Sacellanis, sive Coadjutoribus Pastorum, qui tantum approbantur pro hoc vel illo loco ab Episcopo determinato? Occasione ipsorum motæ fuerunt quæstiones subsequentes in Diocesi nostra Leodiensi anno 1624. & præsentatæ Cl. & admodum Reverendo D. Ioanni à Chokier Vicario Generali: Responsionesque subjectæ ab eo signatæ sunt, me præsentante.*

510 RESOL. PASTORAL.
QUÆSTIONES QUOTIDIANÆ

Pastores & Sacellanos concernentes.

I. **Q**uæritur. Vtrum Sacellanus alicujus Pastoris, possit audire confessiones Parochianorum alterius Pastoris in aliena Parochia? Resp. non potest, si non sit approbatus pro illa.

2. **Q**uæritur. Vtrum Sacellanus possit audire confessiones alienorum adventitium ad Parochiam, in qua deseruit? Resp. Potest, si cum licentia Pastorum suorum saltē interpretativa accedant, quam tamen facile non præsupponant nisi ex ferè certis indiciis.

3. **Q**uæritur. Vtrum Sacellanus transiens ad ministerium alterius Parochi, debeat denuò approbari pro ista nova Parochia? Resp. Debet approbari de novo pro illa, si numquam pro illa fuerit approbatus.

4. **Q**uæritur. Vtrum Sacellanus, qui aliquando servivit alicui Parochia, propter vel mortem, vel absentiam Pastoris, omnia Pastoris munia exercens, postea transiens ad alium pagum, ut officii Sacellani tantummodo agat, debeat pro illa

illo approbati, quandoquidem majus officium exercuerit? Resp. Debet pro illo pago approbati.

5. *Quaritur. Vtrum Pastor habens eandem Confraternitatem in sua Parochia, possit audire confessiones alienorum adventantium ad se, Indulgentiarum precandarum gratia, titulo Rectoris Confraternitatis? Et an possit similiter tunc Sacellanus?* Respon. potest id Pastor, non titulo Rectoris Confraternitatis, sed virtute licentiæ saltem interpretativæ datæ à propriis Pastoribus. Potest & Sacellanus approbatus,

6. *Quaritur. Vtrum alii Pastores non possint in isto loco Confraternitatis confessiones alienorum audire Similiter Sacellani?* Resp. Possunt cum licentiâ illius qui habet ibi jurisdictionem, Sacellani autem ipsorum non possunt, nisi sint approbati pro illo etiam loco, aut nisi suos ibi audiant.

7. *Quaritur. Vtrum etiam Pastor in propria Parochia possit audire confessiones alienorum etiam alterius Diocesis*

adventantium ad se. Similiter an *Ge-*
jus Sacellanus? Respon. Posse, si ex
 fraude non accedant, sed occasione,
 vel indulgentiæ, vel peregrinationis,
 vel rationabili alia causa, ibi existen-
 tes volunt confiteri. Si autem suspicio
 sit venire ad fugiendam auctoritatem
 propriorum Pastorum, non possunt
 audire.

Sig. erat: *Io. à Chokier Canonicus &*
Vicarius Leodiensis.

Ex quibus adverte 1. gravem esse
 errorem quorundam Sacellanorum,
 qui pro certâ Parochia approbati, im-
 miscent se audiendis confessionibus
 quorumcumque, etiam extra Paro-
 chiam pro qua sunt approbati.

Adverte 2. multò magis errare, si in
 aliena Diœcesi audiant, errare quoque
 Pastores, qui eos advocant ad sibi au-
 xiliandum. Quod vidimus praticari
 erroneè in Parochia de *Fagnolle* sub-
 dita *Namurcensibus* ubi solitus erat
 advocari pro auxilio Pastoris ad con-
 fessiones excipiendas Sacellanus ali-
 quis in *Matania* (qui est locus Diœcesi

Leodien-
lum pa-
Adv-
mè Pa-
frat.
utaru-
absolve-
ervatis
Pontifi-
non ac-
conced-
non ven-
Frat. Pr-
aliis po-
illis qu-
absolve-
Adv-
licità cu-
virtute
bationi-
nes in
quod a-
scipian-
expres-
probat-
hent ;

Leodiensis) approbatus, ac pro illo solum pago admissus.

Adverte 3. errasse quoque gravissime Pastores aliquos, qui titulo Confrat. Rosarii in Parochia sua erectæ, mutarunt sibi licentiam per hoc factam absolvendi à quibuslibet casibus reservatis: eò quòd in aliquibus Bullis Pontificum ea de re fiat mentio Sed non adverterunt eam auctoritatem concedi Confessariis Ord. F. Prædicat. non verò quibuslibet Cōfessariis. Nec Frat. Prædicatores hanc auctoritatem aliis possunt communicare, etiam pro illis qui confraternitati adscribuntur absolvendis.

Adverte 4. errare etiam eos, qui relicta curâ Pastoralis, putant sibi licere virtute prioris Pastoratus, sive approbationis per illum, audire confessiones in tota Diœcesi; non obstante quod aliam curam Pastoralem non suscipiant. Concilium enim Trident. expressè dicit, quod illi censeantur approbati, qui *Parochiale beneficium habent*; quod intelligitur de actualiter

Ff s   haben-

habentibus; unde illis dimissis cessat non solum jurisdictio, sed & approbatio, nisi ab Episcopo iterum petatur. In quo adverti olim errorem contingere in *Oppido Thudinensi*: ubi annuatim ferè ad administrationem Curæ (quæ Capitulo incumbit) admittebatur novi Sacerdotes, & ad hujus effectum procurabat Capitulum eos ab Episcopo approbari: illi autem non obstante quod post annum unum vel alterum illam administrationem dimitterent, ingerebant se audiendis confessionibus quorumcumque in Diocesi, sine nova admissione sive approbatione, virtute prioris approbationis, quâ ad curam administrandam dicebant se approbatos fuisse.

Adverte 5. Quantum ad septimum attinet, Resp. ista conformis est resolutioni generali, quam dant communiter Theologi de iter agentibus, aut peregrinantibus. Dicunt enim quod licet olim peterent facultatem à proprio Parocho, ut aliis in itinere possent confiteri? nunc tamen ex consuetudi-

tudine, five tacita licentia Pastorum, aut Episcoporum, posse confiteri Parocho loci, ad quem perveniunt, vel Sacerdotibus ibi delegatis; Referturque *Eugenius IV.* declarasse id etiam habere locum in annua confessione & communione. Dicunt tamen esse necessariam bonam fidem, & veram causam: nam si quis tantum ageret iter, ut fugiat auctoritatem proprii Pastoris, non foret absolvendus. Videri potest *Suarez*, alique ab eo citati. Et certè, moraliter loquendo, necessarium videtur hanc concedere licentiam vel expressam vel tacitam, ut hi quos à Parochiis certis de causis, abesse contingit ad tempus, Confessariis quos pro oportunitate reperint, possint confiteri, tum quia timentes DEUM statim ubi peccato mortali verentur se obnoxios, Confessarii occasione oblata solent uti; tum quia pii Festa B. V. & alia principalia haud solent prætereire sine confessione, & cum tunc contingat abesse à proprio Parocho, grave eis fo-

ret sine Sacramentis remanere. Unde non puto morosius hic agendum à Pastoribus, siue propriis, quasi debeant improbare similem tacitam licentiam; siue extraneis, dum bonâ fide requiruntur ad excipiendas talium confessiones, quibus ad Parochos non est facilis recursus. Contigit alicubi quendam ad sua negotia iter agentem, divertere in itinere ad Parochiam aliquam Missæ audiendæ gratiâ, ac ibidem obsecrare Parochum, ut exciperet confessionem suam ut tutius iter suum perficeret, peccato aliquo cujus sibi conscius erat, expurgato. Parochus hac in re scrupulosior tenuit, tamquam non habens facultatem absolvendi nõ subditum sibi. Eodem die contigit eum in nemore quodam propinquo à prædonibus spoliari, & interimi. Re ad Parochum delatâ, non potuit non graviter contristari, & seipsum coarguere, quod huic animæ opem non attulerit, rejectis scrupulis excipiendo ejus confessionem; cum etiam divinâ inspiratione ad id petendum tunc impulsus

videre.

videretur. Similes multæ causæ faciunt, ut prudenter tacitam illam licentiam in favorem pœnitentium datam interpretemur. Imò quidam à jure datam dicunt, cujus cōsuetudo testis existat, & id fundari potest in declaratione Eugenii 4. de qua Cajet. verbo *Absolutio*.

Quæritur verò iterum hic: An iterum agens per Diœcesim alterius Episcopi, ibi confitens possit absolvi à casu Episcopo suo reservato, si ibi non est reservatus? *Resp.* affirmativa probabilis est, & eam multi Theologi sequuntur. Ratio est, quia eo ipso quo iterum agit per aliam Diœcesim, & ibi cōfiteri potest, absolvi etiam potest more incolarum illius loci, quandoquidem Confessarii illius Diœcesis non teneantur scire casus servatos in altera. Si ergo ibi casus non est reservatus, absolvi potest à quolibet Confessario. Si etiam ibi est reservatus, potest absolvi ab illis, qui ibi habent potestatem super reservatis. Cōsuli potest. *Navar. c. 27. n. 261. Sua-
rez. disp. 30. sect. 1. Filluc. Tract. 7. c. 10.*

I. **Q**UAERO. *Quid faciendum Confessario, qui videt pœnitentem esse in occasione peccati?* Resp. si sit occasio proxima peccandi mortaliter tenetur Confessarius exigere à pœnitente propositum firmum eam tollendi. Ut autem proxima judicetur, duo debent concurrere 1. Ut sit voluntaria, si enim vitari non possit, moraliter loquendo, & ab alio potius censeatur illata quam assumpta, non reddit indignum absolutione, 2. Debet esse talis ex suo genere, ut statim vel quasi statim illa datâ homo in mortale cadat; siue ut nata sit frequentissimè homines similis conditionis ad talia peccata inducere; vel experientia doceat talem effectum habere in hoc pœnitente. Hic verò ad judicandum multâ prudentiâ debet uti Confessarius. Nam uni occasio proxima est, quæ eadem in alio talis non judicatur Ex. gr. Frequentatio popinæ uni est proxima occasio ebrietatis; & aliorum peccatorum

morta-

mortalium, quæ alteri talis non cen-
setur, licet aliquando etiam inde pec-
care eum contigerit. *Item* frequētatio
cum hæreticis uni est occasio hæresis,
aut dubietatis in fide, alteri firmiori
non est. *Item* conuersatio cum puellis
alicui adolescenti est causa luxuriæ,
vel in actu, vel in cogitatione: similis
occasio non censetur proxima alteri,
qui aliquando, at rarò, propter hoc
peccat. *Item* lectio librorum de amo-
retractantium uni potest esse præci-
pitium, alteri non nisi veniale cenferi.
Cum ergo occasio censetur proxima
alicui, talis nõ potest absolvi, nisi pro-
ponat tollere; si autem non sit proxi-
ma, potest absolvi.

Sed quid si pœnitens dicat, se non
posse sine scandalo, vel infamia, vel
gravi commodo tollere? Hujusmo-
di casus sunt quotidiani, & multum
timoratos Confessarios torquent. Ex-
emplum sit. Famulus & ancilla in eadẽ
domo conuersantes, sibi mutuò car-
nalia cogitationum & tactuum oc-
casio sunt; & allegant se eam domum
non

non

non posse deserere sine gravi incómodo, quia alibi ministerium non sint re-
perturi. *Item* filius familias malè con-
versatur cum ancilla aut consanguí-
nea cohabitante, vel etiam sorore; &
dicit se non posse deserere paternam
domum, nec id ipsum fieri posse ab al-
tera. *Item* adolescens in matrimonium
optat aliquam puellam, nec potest eam
alloqui sine motibus carnis, in quibus
solet delectari, & sic est in frequenti
statu peccati; sed hanc familiaritatem
ob matrimonium prætentum negat se
posse deserere.

Resp. 1. In his & similibus casibus,
videndum esse, an sit aliquod reme-
dium, quod susceptum à pœnitente,
credatur posse ipsum cum Dei gratia
præservare à lapsu. Atque ita pœni-
tens si admittat tale remedium, cum
proposito non consentiendi ulterius
peccato, posset absolvi. 1. Moneatur,
re soluto animo personæ cum qua ma-
le versatur repræsentare periculum in
quo sunt, & quod ob illud sibi denegat-
ur absolutio: ideoque obsecrare eam
debet

debet in Domino, ut meliorem jam
meant rationem vitandi peccati & pe-
niculi. 2. Eliciat propositum efficax nõ
conversandi in tenebris cum illa, aut
in loco remotiori & solitario effica-
cius ad peccatum inducente. 3. Paratus
sit non solum loca, sed & occasiones
quas iudicat maximè proximas sibi,
sive ordinariè initium peccato dantes,
evitare: puta aspectus nimis fixos il-
lius personæ, aut manuum, facieique
tractus, blanditias & illecebras om-
nes. 4. Ordinetur ei brevis aliqua jacu-
latoria, qua quotidie propositum re-
novet non cadendi, idque matutino
tempore, vel etiam ter in die, mane,
meridie, vesperi. Item Salutatio ad
Christum, B. Virginem, Angelum cu-
stodem, & ad hunc effectum precatiũ-
cula per *Ave Maria*, vel genuflexio
cum reflexione mentis. Item quoties
cogitatio prava inciderit cruce signet
pectus, cor elevando in Deum, & si-
milia Si hæc observare se omnino pa-
ratum offerat, atque alia quæ Confes-
sarius ex Spiritus instinctu suggerere
potue-

potue-

potuerit (inter quæ esse poterit frequens confessio, & communio, frequens Missæ auditio) poterit talis absolvi.

Sed quid si adhuc reincidat, & absolutionem iterum iterumque reincidens petat? Resp. non idè negandam, si propositum firmitus, quàm antea repetat: præsertim si aliquantum se contineat, & diminuat numerum peccatorum, ita ut aliqua inchoatio, aut spes emendationis possit adverti. Quod si nulla est tandem apparentia aut spes emendationis, sed potius ruina in pejus, dicendum ei, & rememorandum illud Christi; *Si oculus tuus, aut pes, aut manus, scandalizat te, projice eam.* Hoc est, licet aliquis tibi tam commodus aut necessarius videretur, quàm est oculus, aut pes, aut manus, & tamen propter illum tibi ruina est salutis; melius tamen est ut ejus emolumentis careas, quàm ob illum protraharis in gehennam: ideoque separte ab illo quamvis conjunctissimus tibi sit & utilissimus. Sicut enim præstat, ut cum uno oculo, pede, & manu, in-

gre-

grediaris regnum cælorum, quàm cū
 duobus mittaris in gehennam, ita &
 hic. Hic est discursus Iesu Christi, de
 quo supra iterum dixi, sæpe repeten-
 tus, & pœnitentibus in periculo agen-
 tibus fortiter inculcandus; *ut solvant*
vincula colli sui, & colligationes impie-
tis, ac falciculos deprimentes, sive oc-
casiones illas pertrahentes in gehen-
nam, imploret verò Confessarius au-
tilium Spiritus pro illis, ac pro se, ut
iuxta prudentiam Spiritus illis possit
consulere, & opem ferre.

2. **QUAERO.** *Quid faciendum Con-*
fessario, qui videt pœnitentem versari
per ignorantiam in statu de se malo? Ex.
1. Possidet quis fundum alienum putans
proprium. Item habet contractum usurariū,
bonâ fide putans non esse talem. Item
coniunctus est matrimonio, cum ea cum
qua impedimentum dirimens interce-
debat, sed id ignorat. Respon. si igno-
rantia est crassa vel supina, tenetur
eum monere & instruere. Si est invin-
ciibilis, non tenetur, nisi speret fru-
ctum, & sine scandalo ac gravi in com-
modo

modo

modo locum putet monitioni cum efficacia. Quod si timet non profuturam, sed potius graves perturbaciones, debet tacere, Ratio est, quia tunc solum permittit in pœnitente statum materialis peccati, cum ille excusetur ob ignorantiam invincibilem.

Sed quid si circa illa interrogetur à pœnitente, vel ob aliquam dubitationem, vel ob aliam causam? Resp. quod tunc debeat respondere secundum veritatem, quantum satis est pro interrogatione: quia justè interrogatus tenetur ex officio respondere, nec potest pœnitentiam in errore confirmare suo silentio.

3. *QUAERO. An Confessarius possit excipere confessionem mulieris, cum quæ peccavit?* Resp. non esse jus positivum, non divinum, aut naturale, quo id retetur, quia potest esse emandatus Sacerdos, & ritè conferre Sacramentum, & ex altera parte potest adesse vera contritio Ita *Suarez & Filliucius Tract. 7. de Confess. c. 9.* Constitutione tamen particulari alicujus Diœcesis id potest

potest prohiberi, ex eo quod quandoque per hoc tollatur erubescencia; quæ est pars pœnitentiæ, & quod non ita decens iudicetur. Sic in statutis antiquis *Leod. Diœcesis cap. 4.* ordinabatur sub pœna excommunicationis, ut Sacerdotes non audirent eas fœminas cû quibus peccassent, de peccatis quæ patrassent, cum eis; quod maximè videtur ordinatum ob concubenarios, qui suas concubinas audiebant. Additur tamen in illis statutis, ut presbyteri consocios & fautores peccati sui, & mediatores non audiant, sed mittant eos ad honestos Confessores, nisi necessitas hoc & in casu præcedenti exegerit. Sed cû hæc non repetantur in postrema Synodo, non puto obligare, nisi quatenus juri divino sunt conformia:

Petes, quid si Sacerdos peccaverit cû filia confessionis, vel actu, vel voluntate, teneturne eam circumstantiam exprimere? *Resp.* non teneri, quia id non mutat speciem peccati, nec est incestus, quamvis non negem inde aggravata-

gravari peccatum. Teneatur verò exprimere, an illa mulier de qua cogitavit & consensit, fuerit ab eo baptisata, vel an illius aliquam prolem baptisavit, quia tunc ob cognationem spirituales est species quaedam incestus: hocque advertere debent Parochi, quibus id posset contingere.

4. *QUAERO. Quid faciet Sacerdos, si malè poenitentiam absolverit, & defectus sit circa substantiam?* Resp. debet monere poenitentem admissi defectus, quando sine gravi nocumento ipsius Confessarii, & sine scandalo fieri potest. *Ex. gr.* si absolvit eum, quem non poterat defectu jurisdictionis. *Item* si absolvit à reservatis, cum non habere potestatem. *Item* si absolvit eum, qui non proponebat abstinere à peccato mortali, nec habebat quidem attentionem. *Item* si error in forma contigit, aut dormiens non intellexerit poenitentem. Quod si grave incommodum, aut scandalum ex monitione oriundum prævidet, dolere debet de peccato commisso, & relinquere poenitentem

in bo

in bona fide, quia per sequentes confessiones poterit justificari.

Sed quid si Sacerdos in causa fuit, quod pœnitens alienum nō restituat?

Resp. si non imposuit ei restitutionis onus, pœnitens ad id teneretur, peccavit contra Religionem, suum ministerium negligenter & indebitè exercendo. Non tenetur tamen ad restitutionem ipsemet, quia non peccavit contra justitiam respectu damnum patientis. Si verò positivè consuluit, aut induxit ad non restituendum, tunc tenetur monere pœnitentem de malè consilio dato; si verò non fecerit, aut jam pœnitens ob illius mōram factus sit impotens, tenetur de damno.

§. *QUAERO. Quid faciet Confessarius erga pœnitentem, qui nullum fecerit examen, vel insufficiens?* Resp. si Confessarius existimet se posse defectum supplere interrogando, & is paratus sit examinari, potest audiri & absolvi: nam magnam supplet diligentiae partem (maximè in idiotis) voluntas quâ desiderant interrogari & respondere.

Et

Et ita ordinariè practicandum circa rudes; nam experientia comperimus inutiliter remitti, quia vel non redeunt, vel æquè imperati redeunt. Quod si pœnitens aliquantum peritus sit, & à longo tempore non confessus, involutusque variis generibus peccatorum; suaviter quoad fieri potest, ei persuadeatur, ut præviè per aliquid temporis se disponat.

6. QUÆRO: *An confessarius si videt pœnitentem omittere, vel oblivisci alicujus peccati, teneatur illum de eo interrogare?* Resp. ordinariè teneri, quia cum agat partes. Judicis, munus ejus est curare integritatem sacramentalis hujus judicii. Dico ordinariè, nam quandoque contingit, quod pœnitentes non existiment esse peccata mortalia, que talia judicat Confessarius, & ex bona fide vel ignorantia non putent se teneri ad ea confitenda, nec fructus speretur interrogando & monendo, tunc potest non interrogare; ut supra dixi.

Sed quid si interroget Confessarius, & neget pœnitens se fecisse, cum

tamen

tamen sciat Confessarius tale peccatū
 ab eo commissum? Resp. si sciat viā a-
 liquā extra confessionem, potest ea uti
 ad eum convincendum: Quod si nihi-
 lomius neget, regulariter tenetur ei
 credere, aut existimare illum esse con-
 fessum, aut alia ex causa posse excusa-
 ri ad non aperiendum peccatum. Nam
 ordinariē in hoc foro standum est pœ-
 nitenti, tam pro se, quā contra se.
 Quod si via confessionis alterius com-
 plicis novit, non potest eum convin-
 cere: prudenter tamen potest interro-
 gare, ita ut non advertat pœnitens ex
 alterius confessione venire. Et tamen
 si neget, non potest absolutionem ne-
 gare, quia non magis tenetur uni, quā
 alteri credere. Frequenter contingit
 in Confessione quod uxor asserat ali-
 quid, & illud maritus neget, sic & in a-
 liis pœnitentibus complicibus pecca-
 tum, unus suo modo, alter planē diverso
 modo enarrat. Quid faceret Confes-
 sarius? Licet pro una parte magis, quā
 pro altera veritatem stare moraliter
 colligat, tamen non potest aliud dice-

re, quàm *judicet Dominus inter me &*
re. Posset tamen fieri, ut propriis, oculis peccatum viderit, vel peccantem blasphemis & injuriosis verbis audierit, sciatque certo personam non esse de ea confessam, sed perniciosè mentiri, nec ullo modo posse excusari. Tunc non debet absolvere, cum certus sit de indispositione.

7. *QUAERO Quid agendum sit Confessario cum illo, qui ignorat necessaria scitu ad salutem, puta Mysterium Trinitatis & Incarnationis, & alios fidei articulos?* Resp. antequàm absolvat, debet eum docere saltem ea mysteria, quæ esse necessaria necessitate mediè docent Theologi: nempe Deum unum esse, tres Personas, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum. Atq; Filium pro nobis carnem sumpsisse, & per mortem suam nos redemisse, non Patrem, non Spiritum sanctum. Denique in Sacramento Eucharistiæ, nobis dari Corpus & Sanguinem Filii Dei conjunctum Divinitati. Mirum profecto est; quanta passim in pagis ignorantia circa hæc sit, ita

ut nihil

ut nihil distinctè, vel explicite no-
 rint istorum, eo quod à Confessariis
 non interrogentur de his. Nam regu-
 lares Confessarii dum eos accedunt ru-
 stici, præsupponunt hæc edoceri à Pa-
 storibus: Pastores cum aliquoties hæc
 in Catechismis dixerint, supponunt
 istos ista nō ignorare. Sed falsa est sup-
 positio, quia frequētissime quæ publi-
 ce in genere dicuntur, contingit non
 apprehendi à multis rudioribus in par-
 ticulari. Unde necessarium est tales si-
 gillatim interrogari, imò & repeti, ac
 eis morosè inculcari. Obsecratos igitur
 in Domino velim Confessarios ac
 Pastores rudium, ut hic diligentem o-
 peram navent, cum suavitate & paciē-
 tia, & per experientiam reperient se
 non infructuosè laborare. Variis in lo-
 cis confessiones rusticorum excepi,
 & eos interrogans de Trinitate, pro
 responso accepi; Tres esse Deos, u-
 nam personam, vel unum esse Deū, sed
 tria corpora. Item dum interrogarem,
 quæ persona carnem assumpserit? Re-
 spondebant satis ordinariè, esse Patrē.

An Pater esset homo? an etiam Spiritus sanctus esset homo? Respondebant affirmativè. Et maximè errorem universalem plerisque in locis deprehendi, quod putarent vinum, quod aliquando communicantibus datur, esse Christi sanguinem. Hæc verò difficulter edoceri possunt; maximè senes, nisi a Confessariis interrogentur, & erudiantur. Quod breviter potest fieri, de his quæ sunt necessaria necessitate medici. Nam si ignorent fortè decem præcepta, aut Symbolum, sufficit quod firmiter proponant illa successu temporis se conaturos ediscere. Substantia autem præceptorum articulorum debet eis hic & nunc ante absolutionem proponi, ut fidem explicitam illorum concipiant; nempe Iesum Christum esse Filium Dei, & verum hominem, natum ex Virgine, pro redemptione nostra mortuum, postea resurrexisse, deinde ascendisse in cælum, denique venturum Iudicem.

Sed petes, An non sint repetendæ confessiones priores, ab illis ignorantibus

tibus mysteria. Trinitatis, & Incarnationis, quandoquidem sciri necessaria sunt ad salutem. & non potuerint justificari sine fide explicata illorum mysteriorum, ut docent multi Theologi. Resp. secundum mentem illorum Theologorum, hoc videtur sequi: quia tamē non improbabilis est sententia, dicens sufficere implicitam fidem ideò non sunt ad hoc condemnandi, cum crediderunt Deum esse nostræ salutis auctorem, ac nos redemisse; quæ fides implicitè continet mysteria credenda nostræ salutis. *Adde*, quod non sit improbabilis aliquorum opinio, quod confessio quandoque possit esse valida, sed informis; hoc est, gratia justificante non informata. Sic priores confessiones talium bona fide factæ, possent in hac opinione dici validæ, si forte fuerunt informes defectu fidei explicitæ de mysteriis necessariis.

8. *QUAERO. Quid agat confessorius circa pueros, de quibus dubium est, an habeant sufficientem usum rationis?*

Resp. opus esse Confessario prudentia,

Gg 3

nam

nam multi puen etiã post septẽ, octo,
 & amplius annos, licet peccata aliqua
 adferant ad confessionem (fortẽ exa-
 liqua instructiõne parentum eos ad
 confessionem mittentium) tamen Sa-
 cramentum Pœnitentiæ non appre-
 hendunt: unde aliqua dicentes per
 modum confessionis, nugantur circa
 Rosarium suum, vel galcerum, vel di-
 gitos, vel socios circumspiciunt; nec
 ita seriõ se gerunt, ut videantur intel-
 ligere Sacramenti rationem. Quapro-
 pter puto hos non esse sacramentaliter
 absolvendos; sed cum instructiõne &
 monitiõne aliqua (de obediẽtia pa-
 rentum, de fugiendo mendacio, & ver-
 bis inhonestis, de non garriendo in tẽ-
 plo, de non se mutuõ percutiendo, &
 similibus) dimittendos esse cum ali-
 qua benediõione. Licet enim peccata
 aliqua cõfitentes, videantur dare ma-
 teriã absolutionis; non est tamen suffi-
 ciens materia nisi accedat saltem at-
 tritio supernaturalis; de qua vix est
 apparentia in dictis pueris, etiam post
 monitiõnem seriõ rem non appren-
 denti-

dentibus. Si tamen probabilitatem aliquam habeat Confessarius alicujus dispositionis, absolvat sub conditione saltem mente conceptâ: *Situ es capax, ego te absolvo, &c.*

Sed petes, quando teneantur pueri annuo precepto confessionis. Resp. Dom. Solent existimare non obligari ante 12. vel 14. annum, cū etiam incipiunt capaces esse Communionis. Communior opinio tenet eos obligari, cū incipiunt peccare mortaliter, quod communius fieri putant post septem, vel octo annos, Ego quidem existimo laudabile tunc eos advocare, & monere parentes, ut mittant, quia ex tunc assuefaciendi sunt huic Sacramento. *Adverto* tamen paucos, maximè inter rusticos, etâ ætate esse capaces hujus Sacramenti. Unde judicium de eorum obligatione, qua ætate incipiat, pender à prudentia Confessarii. Et hoc etiam hic advertendum, licet obligari possint ad confessionem annuam post dictam ætatem; tamen ante pubertatem, non videri Ecclesiam velle eos obligare ad

pœnas non confitentibus impostas, ut etiam advertit *Navarr. Suarez Sa. & alii*. Adde quod si quis dum puer esset, putavit aliquod peccatum tantum esse veniale, & ideo omisit confiteri, non tenetur repetere confessiones, sed tantum illud peccatum exprimere. immò fortè ne quidem illud tenetur exprimere, quia ex imperfecto usu rationis non fuit nisi veniale, licet ex natura sua foret mortale. Quod adverte ob aliquas puellas vel matronas, quæ torquentur ob impudicos aliquos tactus in ætate quinque aut sex annorum, & præ verecundia non audent confiteri, nam ob imperfectum iudicium, plerumque hæc non fuere nisi venialia, & ideo non necessariò confessioni tubi- cienda; nisi quis erroneam conscientiam aliter iudicet.

3. *QUAERO. Quando sint faciendæ interrogations, an in fine confessionis, an in decursu?* Resp. nonnulli volunt has solum fieri absoluta confessione, ne interrumpatur pœnitens. Sed purò id relinquendum prudentiæ Confessarii,

cui alioqui multa excident, si teneatur expectare finem confessionis. Porro debet esse prudens interrogando in materia castitatis, ne vel curiositate agi putetur, nimis ad particularia descendendo, vel etiam se in periculum aliquod conjiciat. Nota etiam *Mediam Cod. de Conf. tr. 2. q. 19.* dicere non teneri Confessarium commemorare peccata pœnitenti, nisi quando sunt in damnum proximi. Quam sententiam videtur *Vasquez* dicere probabilem, quia contrariam solum vocat probabiliorum. Hanc sententiã poterit uti anxius Confessarius, dum non sperat fructum interrogando: Sunt enim aliqui morosi pœnitentes, quibus valde displicent multæ interrogationes.

CAPUT III.

De integritate Confessionis.

QUAERO: *An pœnitens teneatur aperire circumstantias notabiliter aggravantes, sed peccati speciem non mutant?* Resp. duplicem hic esse opinionem, & utramque probabilem, illa quæ negat, fundatur in eo, quod *Concil.*

Concil. Trident. solum significet tamquam necessariò confitendas eas quæ mutant speciem : & cum confessionis onus ex natura sua satis grave sit, pluribus dubiis res pateret, cum frequenter ambigi possit, quænam circumstantiæ notabiliter aggravent. Sunt tamen aliqui casus, in quibus consentiunt Theologi passim confitendam circumstantiam, licet solum aggravans dicatur, & speciem non mutant, quia ea de re in aliquibus potest esse dubium.

1. *Est*: Si quis furatus sit furtum magnæ quantitatis, puta centum aureos, non sufficit dicere, furatus sum quantitatem sufficientem ad peccatû mortale, sed exprimenda est quantitas.

2. Si comedit carnes die jejunii, non sufficit dicere fregi jejunium.

3. *Est* in incestu, licet gradus speciei non differant, putant tamen multi gradum confitendum præsertim si primus est, puta cum matre, aut sorore.

4. In detractione, ubi oportet dicere, an infamaverit, falsum dicendo

mentis

mentiendo, an occultum verum reve-
lando.

5. Si percusserit personam aliquam,
dicere debet, an consanguinitate foret
proximè conjuncta, puta Pater, Fra-
ter, Consanguineus, Avunculus, &c.
similiter dic de odio.

6. Si reservatio sit annexa ob enor-
mitatem, aperienda est enormitas.

7. *Generalis est*, quando quis nimis
excessit modum ordinarium peccandi.
Nam interrogante Confessario, tene-
retur aperire veritatē, ergo etiam si nō
interroget, tenetur: nam interrogatio
non addit novam obligationem, sed
supponit.

2. *QUAERO. An numerus debeat ex-
primi in Confessione?* Resp. affirmativè,
Trident. dicente, oportere omnia singu-
la peccata confiteri. Si numerus pecca-
torum aperiri non potest, aperienda
est consuetudo, quanta & quàm
diuturna fuerit: ut quantum fieri po-
test, status pœnitentis intelligatur; dū
tempus & frequentia aliquo modo
indicatur, ut toties in hebdomada, vel
mense,

mense, vel anno. Qui autem non potest hæc etiam specificare, dicat se valde sæpè hæc fecisse, aut quasi quotidie, aut frequenter in septimana: hoc etiam sufficiet ad aliquo modo statum aperiendum, prout potest. Nam velle rudes ad specialio rem numeri specificationem urgere, potius est velle eos divinare, quam verisimilia confiteri. Et experientiâ nobis constat, quod cum urgemus eos verisimilem numerum dicere in specie, si aliquem expriment numerum non nisi conjecturam parum verisimilem facere: tum quia in diversis peccatis ferè eundem numerum expriment, licet unum præ altero longè illis frequentius fuerit: tum quia postea specialius interrogati quoties in die, hebdomada, vel mense, invenitur ex ipsorummet declaratione, non fuisse prius vel tertiam partem numeri expressam. Videnturque solum importunitatem Confessionis urgentis voluisse fugere, conjecturalis alicujus numeri expressione. Unde aliquando dicunt se commississe peccata

centies & centies, id est sæpissimè. Ex
 his resolutio patet casuum sequen-
 tum.

Primus est: si azzedat concubinarius
 sufficienter statum suum declarat &
 numerum, dicendo se uno vel duobus
 concubinâ tamquam uxore u-
 tam fuisse, continuâ cum ea cohabita-
 one, & carnali consuetudine.

2. Similiter, si meretrix dicat se tot
 annis expositam fuisse, & omni occa-
 sione oblatâ peccasse fornicando, &
 adducendo. Si tamen specialiter expri-
 mere possit actus specie differentes à
 simplici fornicatione, ut puta quia
 cum conjugatis, aut consanguineis, aut
 sacerdotibus, aut Religiosis carnale
 commercium habuerit, tenetur id ex-
 primere. Alioqui si non possit, dicat se
 cujuslibet qualitatis viris expositam
 fuisse.

3. Qui in odio proximi hæsit per
 annum, sufficit id exprimere: quia in
 tali mora temporis, status declaratur,
 & confuse in ea explicatur numerus
 humano modo possibili, dicendo se

Hh

quasi

quasi continuò. aut toties quoties persona illa menti occurrebat, quod frequentissimè factum fuisse agnoscit, odium renovasse, vel malum voluisse, illique malè dixisse, aut mortem optasse.

4. Si miles accesserit dicat se per sex aut septem annos, juramentis, blasphemis, concussionibus deditum fuisse, sic & alia vitia militiæ ordinariè exprimere poterit. Putantque aliqui sufficienter exprimi statum, tali modo. Si tamen concussiones & violentiæ sunt quandoque enormes, vellem specificari. Quicquid sit rectè norant aliqui, Confessariis majorem debere esse curam de excitanda contritione, & firmo proposito non peccandi amplius; quàm de numero peccatorum nimis anxie inquirendo, dum aliquo modo status pœnitentis agnoscere potest.

5. Si usurarius accedat, & dicat se decem annis usuras cum omnibus accedentibus exercuisse, satis aperit statum.

6. Nummularius qui multis annis
tracavit cudendis quibuscumq; adul-
terinis monetis, aureis, argenteis, &
circumcidendis monetis probis, satis-
facit dicendo se talem statum tot annis
exercuisse. Confessarius tamen adver-
tat quæ restitutio sit facienda, vel Prin-
cipi, vel Principis Nummulario, vel a-
liis damnum passis, vel piis causis. Id
etiam notet in prioribus casibus.

3. *QUAERO. Quid agendum sit Cōfes-
sario, cum pœnitente, qui interrogatus de
numero, dicit se non esse solitum in prae-
cedentibus confessionibus illum exprimere,
nec de hoc interrogari? An talis debeat
repetere Confessiones praecedentes? Resp.
si ignoraverit hoc esse necessarium ex-
primere ad integritatem & validita-
tem confessionis, non esse compellen-
dum ad repetitionem: sicut nec quan-
do omisit aliquod peccatum mortale,
quod nō putabat nisi veniale. Tenetur
tamen tunc quantum potest, supplere
defectum, verisimilem numerum ex-
plicando. Adverte verò quando pœ-
nitens de numero omisso in prioribus*

confessionibus tacet, ignorans obligationem illum exprimendi, Confessarium non teneri eundem hac de re interrogare, sed posse in bona fide eum relinquere, maxime si potius perturbationem timet, quàm fructum speret. Imò rustici qui bonâ fide putant se benè confessos, non sunt multum inquietandi, interrogando de aliquo præteritâ confessionis, nisi aliquid essentialiale defuisse, manifestum sit. Nam etiam si quandoque confessiones fecerint materialiter non integras, propter bonam tamen fidem censentur formaliter integræ, & sic sufficientes.

4. *QUAERO. An qui ex oblivione, ignorantia, impræparatione culpabili, commisit aliquod peccatum, teneatur repetere confessionem tamquam invalidâ; Resp.* quosdam Theologos distinguere ignorantiam sive negligentiam culpabilem, ut una sit exigua sive venialissimum, certum est illam non irritare confessionem. *Altera est adeò gravis, ut vel homo directè eam velit, vel moraliter*

repu-

reputetur nullam voluisse diligentiam
 adhibere, & hæc dicitur affectata vel
 supina, redditque confessionem nul-
 lam; quia æquiparatur voluntariæ sci-
 entia aliquid omittendi. 3. est quæ-
 rita ignorantia media, quæ quidem
 est culpabilis graviter & mortaliter,
 sed tamen non est per se intenta: Atq;
 de hac est quorundam sententia non
 improbabilis, quod illa confessionem
 informem quidem faciat, sed non in-
 validam aut repetendam. Pro qua ci-
 tatur apud *Filliuc. Sot. Canus Victoria,*
Garson. Adrian. Henriq. Et probari po-
 test ratione: tum quia talis confessio
 est ex intentione dicentis integra, ni-
 hil enim omisit scienter, & habet vo-
 luntatem dicendi omnia; quæ commi-
 sisset adhibet etiam aliquam diligentiam,
 sed non omnem quam deberet, er-
 go est formaliter integra: quia tamen
 est culpabilis mortaliter, ut supponi-
 mus, non erit sufficiens ad gratiam, &
 ideo informis; tum quia alioqui innu-
 meræ confessiones repetendæ esset.
 Constat enim experientiâ, apud eos

qui annuas sæcularium confessiones excipiunt non rarò omitti multa peccata, & non adhiberi omnem eam diligentiam, quæ opus esset, & sæpè esse negligentiam culpabilem mortaliter: sed quia non agnoscitur eiusmodi negligentia, tales confessiones reputantur validæ, & satis est se accusare de negligentia. Quare si contraria sententia practicanda esset, redderetur omnis Confessionis valde grave. Ita *Filiucius* asserens hanc sententiam esse probabilem, quamvis altera securior sit. Quod notatum voluit propter anxietates, quæ quandoque ob similia contingunt Confessariis, circa pœnitentes rudes & negligentes, quos difficile foret ad repetendas confessiones inducere, quia genii durioris. Circa quos potest uti Confessarius sententia favorabili Doctorum, quæ probabilis habetur.

5. *QUAERO. An qui præ verecundia aliquid omittit, sciens quidem se male agere, sed nesciens confessionem non valere, teneatur omnia repetere, vel sola re-*

lita

fessiones
 lta pec-
 eam di-
 xepè esse
 ortaliter:
 odi ne-
 reputan-
 culare de
 ariā sen-
 ereturō-
 Ita Fri-
 am esse
 securior
 pter an-
 o familia
 a pœni-
 uos dif-
 fessiones
 . Circa
 ententia
 obabilis
 econdia
 se male
 n vale-
 sola re-
 licta)

Ita: & si talis ignorantia sit inculpabi-
 lis (qualis fortè potest esse in aliquibus
 rusticis) probabiliter dici posse cum a-
 liquibus, talem non teneri ad repeti-
 tionem confessionum; sed solum ad
 appletionem omissorum, supposito
 quod talis si vere scivisset invalidam
 reddi confessionem suam, voluisset in-
 egram facere. Vide *Prose, de pœnit. c. 7.*
28. Ordinariè autem cum talis igno-
 rantia non videatur inculpabilis, repe-
 ti debet confessio.

Hoc saltem hic notari debet, quod
 qui violenter reliquit peccatum mor-
 tale, & ideo tenetur confessionem re-
 petere; si postea hujus rei oblitus, con-
 fiteretur bona fide peccata, quæ fecit,
 validas esse illas confessiones, nec ad
 earum repetitionem teneri; sed suffi-
 cere illam priorem repetere & sup-
 plere. Ita *Em. Sà.* cum multis aliis.
 Adde, cum confessio apud eundem
 Confessarium iteratur, non esse opus
 repetere peccata specialiter jam ei di-
 cta, sed id solum quod confessioni de-
 fuit, si modò Confessarius notitiam

aliquam adhuc habeat status ex precedente confessione, etiam in confuso, Sic communiter tradunt Theologi.

6. **QUAERO.** *An quandoque voluntariè possit aliquod peccatum omitti in confessiones?* Resp. posse, si justè & probabiliter metuatur, ob alicujus peccati confessionem, revelatio illius, velodium & inimicitia, vel pudicitia sollicitatio, vel aliud temporale damnum. Confessio enim tunc censetur formaliter integra, quamvis materialiter aliquid ei desit, ob justam causam tacitum, in oportunitate alterius Confessarii supplendum.

7. **QUAERO.** *An possit dimidiari confessio ob magnum concursum prementium se pro confessione?* Resp non posse: nec Confessario est liberum confitentes ita urgere ad expediendum, ut non sinat eos detegere integrè suam conscientiam, vel ut omittat juvare interrogationibus necessariis. Ratio est, quia integritas confessionis est de præcepto Christi, ut exprimit *Trident.* à quo præcepto concursus pœnitentium non

excus

excusat, nisi sit conjunctus eum gravi necessitate; qualis contingit in conflictu belli, aut in naufragio, aut in simili periculo. In concursu tamen multorum, sit Confessarius solum sollicitus de mortalibus, aut gravioribus venialibus, reliqua curet dici verbo generali.

8. *QUAERO. An ager debeat absolvi, qui unum tantum peccatum exprimit, vel tantum signa dat attritionis, vel vocavit Sacerdotem pro confessione, postea nequit vel signo confiteri? Resp. debere absolvi, ita enim habet Rit. Rom. jussu Pauli V. editum in Tit. De ordine ministrandi Sacramentum Pœnitentia. Verba sunt ista: Si inter confitendum, vel etiam antequam incipiat confiteri, vox & loquela agrum deficiat, nubibus & signis, quoad eius fieri poterit, peccata pœnitentis consentur cognoscere. Quibus utcumque vel in genere, vel in specie cogitis, vel etiam sine confitendi desiderium. sive per se, sive per alios ostenderit, absolvendus est. Hæc ibi.*

Ex quibus patet resolutio ad quaestionem propositam; quod si adhuc ali-

Hh 5

cui

cui dubio locus sit apud Confessarium non obstantibus his satis claris verbis Ritualis Romani, saltem absolvat sub conditione. *Si tu es capax, Ego te absolvo, &c.*

9. *QUAERO. Quomodo debet intelligi, quod dicitur ad integritatem confessionis requiri, ut dubia tamquam dubia confiteamur, hoc enim scrupulos multos nonnullis anxius ingenerat?* R. Hoc debere intelligi, quando verè dubius & suspensus quis manet, omnibus prudenter consideratis, ita ut in neutram partem probabile iudicium determinatè ferre nequeat; quod scilicet commiserit, vel non commiserit; quod sit, vel non sit mortale; quod confessus ante fuerit, vel non. Quare si probabiliter iudicat se non commisisse, vel non esse mortale, vel se confessum fuisse, non tenetur confiteri, etiamsi formando de opposito remaneat. V. *Dianam, p. 5. tract. 14. resol. 113.* Hoc sufficere debet ad pacificandos scrupulosos.

Adde, quod is qui probabiliter ratione deponit dubium quod habebat, an
 esset

esset lethale quod commisit, possit accedere ad Eucharistiam sine confessione, quia Tridentinum dicit præmittendam, quando quis est sibi conscius peccati mortalis. Talis autem non est conscius.

CAPUT IV.

De complici & Sigillo confessionis.

QUAERO. *An liceat in confessione detegere complicem, sive socium criminis?* Resp. ordinariè non licere, & id facere sine justa causa, ex suo genere esse peccatum mortale, ut communiter censent Theologi. Ratio est, quia licet maneat hoc sub sigillo, tamen potest generare opinionem sinistram in sacerdote; unde se detegi etiam coram discreto Sacerdote, grave sibi existimat peccati socius, & est rationabiliter invitus, cum id nullâ urgente causa fit, aliterque confessio facilè fieri potest. Dixi, *ex genere suo esse mortale*, nam ob levitatem materiæ, vel ob inadvertentiam, vel ob confitentis simplicitatem, exigua sæpe est culpa. Sic in

H h § multi

mulierculis contingit, quæ putantes se bene confiteri, maritorum, famulorum, filiorum, vel aliorum domesticorum defectus enarrant, jurgia, lites convitia. Dixi etiam, *sine justa causa*, quia cum causa est legitima & fit sine intentione infamandi, ob aliquod bonum, potest esse licitum, nec censetur esse detractio formalis, nec alter rationabiliter invitus. Unde generaliter non video, cur non liceat aperire in confessione, quod extrâ liceret. Atqui frequenter licet peccantes vel ad peccatum inducentes Parocho deferre, in ordine admonitionem & correctionem, vel ut de similibus interrogentur in confessione ad emendationem: ergo etiam licet in ipsa confessione. Tunc enim majori obligatione secreti tenetur Confessarius: & si de his agat cum illa persona, eam vel interrogando, vel monendo, debet ita se gerere, ut non colligat ex confessione alterius procedere.

2. *QUAERO. An si non possit aliter peccata explicare peccatum, quàm dando*
notie

munitiam personæ Confessario, possit dimi-
 liare confessionem Ex. gr. Commisit
 nis incestum cum sorore, nec potest id a-
 rrire Parocho, quia novit sororem. I-
 am cognovit præposterè uxorem, itaque
 lia peccata confitebitur, sed istud rejer-
 are cupit, donec ignotum Confessarium
 habeat. Commisit sodomiam cum fratre
 & similia. Resp. 1. probabile esse posse
 tunc reticere, ut parcat famæ proximi,
 imò teneri censent aliqui Theologi &
 Canonistæ, inter quos Navarrus,
 Resp. 2. non teneri, nisi aliud grave dā-
 num personæ illi timeat: puta quod
 impedietur a Confessario ad officium
 vel beneficium aliquod consequen-
 dum, aut à matrimonio quod sperat,
 aut cum persona sit affinis Confessa-
 rio, male ab eo tractabitur, & simi-
 lia. Ratio verò cur ordinarie non
 teneatur, est, quia cum aliter pec-
 carum exprimi nequit, nisi cum per-
 sonæ complicitis notitia, censetur ille
 jure suo cessisse illud committē ad o,
 quapropter sibi imputet, Deinde inte-
 gritas confessionis videtur præpon-
 derare

derare erubescentiæ alicui, quam inde potest complex habere, quod ejus peccatum sciatur à Confessario sibi noto, qua notitia non potest uti Confessarius in ejus damnum.

Nota verò cum persona non est loca criminis, sed tantum objectum, nō licere ejus occultum peccatum detegere. Unde filius vel frater, qui voluit occidere Matrem vel sororem, ob adulterium, vel ei optavit mortem ob crimen aliquod, non potest id aperire; sed solum dicat id se fecisse ob aliquid quod sibi in ea graviter displicebat. Similiter maritus qui percussit graviter uxorem ob suspicionem violentam, quam habebat de ejus mala conversatione, aut aliquo crimine, puta, quia invenit eam ebriam, non debet illud aperire; sufficit si dicat se gravem aliquam causam habuisse, & tamen modum excessisse vulnerando, aut lædendo. Et sic de similibus.

3. *QUAERO. Quantum ad sigillum confessionis, an alius præter Confessarium teneatur ad sigillum? R. teneri omnes,*

qui

qui ex confessione peccati notitiam habent. Sic tenetur qui prope Confessarium existens audit alterius confessionem, eadem obligatione qua Confessarius. Item ia quæ Sacerdos sacrilegus revelasset; teneretur etiam sigillo. Unde hanc generalem regulam dant Theologi: *Omnis notitia habita ex confessione, sive mediatè, sive immediatè, transit ad quemcumque sub eodem onere, & manet sub sigillo.*

4. *QUAERO. An violet sigillum, qui legit alterius peccata in schedula, quam scripsit pro confessione, & de illis loquitur?*

Resp. non violare, quia tale scriptum non est confessio sacramentalis, gravissimè tamen peccat talis contra naturale secretum.

Sed dices, quid si quis per chartam, in qua legit, confiteatur, & alter præsens, chartamque respiciens, legat alia peccata? Resp. tunc teneri sigillo; quia tunc Scriptura est proximum instrumentum, quo utitur pœnitens, ad confessionem faciendam; unde idem videtur ac si quis peccata audiret, dum
per

per interpretem Sacerdoti exponitur; nam etiam ille ut instrumentum se habet.

5. *QUAERO. Quomodo violatur sigillum?* Resp. violari posse, vel directè, vel indirectè. Directè quidem, quando explicatur peccatum alicujus in particulari etiam veniale, vel circumstantiæ aliquæ aperiuntur, quæ concernunt peccatum, & ad illud declarandum à pœnitente sunt propositæ. Immò omne id cujus explicatio onerosam aut odiosam confessionem reddere potest, censetur ad sigillum spectare. Indirectè verò violatur sigillum, quando aliquid aperitur, ex quo potest colligi, vel suspicio esse, aliquem peccasse, vel venialiter in specie, vel mortaliter in genere.

Hinc deducuntur resolutiones sequentes.

1. Peccat contra sigillum qui dicit aliquem esse illegitimum, & non novit nisi ex confessione, quia ei aperuit pœnitens ad explicandum suum peccatum.

2. Pec-

2. Peccat contra sigillum, qui dicit se pœnitentem talem noluisse absol- vere. Quia inde solet colligi pec. mor- tali fuisse obnoxium: nisi aliud impe- dimentum afferat Sacerdos, quod non concernat peccatum puta quia agno- vit in progressu confessionis non esse sibi subditum.

3. Violat sigillum qui dicit: *Iste habe- bat casum reservatum.* Vel ex notitia confessionis, dicens: *Iste est mala vita, perversa conscientia.*

4. Qui negat alicui Eucharistiam, vel non vult assistere matrimonio, ex scientia solum habita in confessione.

5. Si Sacerdos postquam in aliqua Parochia excepit confessiones, dicat pleros que pœnitentes se ibi invenisse adulteros. Hoc enim & suspicionem sæpè dat aliquarum personarum in par- ticulari, & communitati etiam aliquã infamiam aspergit; unde reddit con- fessionem onerosam.

Quare adverte consultum esse, co- ram sæcularibus numquam de auditis in confessione sermones miscere, et- iam

iam

jam in genere: quia statim putant Confessarios semper memoria retinere sua peccata, & propter hæc se respici & despici. Nec etiam approbo, quod aliqui in Concione statim prædicent de auditis in confessione peccatis, maxime dum nimis specialiter fit; nam pœnitentes tacitè sibi peccata sua objici putant, potestque inde onerosa vel odiosa confessio reddi. Sed & de auditis in confessione non potest cum pœnitente loqui Confessarius, nisi de ejus licentia. Nec notitia uti in ejus gravamen, de qua re latius Theologi passim in hac materia. Licet defectus contigisset in confessione, si neget pœnitens licentiam Confessario agendi secum ea de re, non potest Confessarius eo invito loqui. Vide *Maldenum tract. de sigill. c. 1.* Quicquid dicat in contrarium hoc in casu *Suarez*, & eum secutus *Mercerus*, & nonnulli alii. Vide etiam *Dianam tract. de sigillo.*

6. Indirectè censetur violari sigillum, si ex multis qui eidem confitentur, unus præ aliis laudetur, dicendo:

Quant

Quant
itur;

cum a
gravior
paratio
absolut

nihil v

7. O

solo pe

lis. Ex

potest e

& alii.

8. N

suu scri

mus. Ra

di, sign

non ha

sultum

potest

tenti.

N

tionem

jam ple

Quantum ad hunc, sola venialia confitentur; comparationem enim faciendo cum aliis, datur intelligi quod alii graviora confiteantur. Dixi, si comparatio fiat cum aliis; nam si alicujus absolute incidat mentio, eum laudare nihil verat.

7. Omnis violatio sigilli, etiam de solo peccato veniali, censetur mortalis. Ex defectu tamen deliberationis, potest esse veniale, ut docet *Dom Soro.* & alii.

8. Non est violatio sigilli dicere: *Iste suis scrupulis quotidie est mihi importunus.* Ratio est, quia tali modo loquendi, significatur potius quod pœnitens non habeat peccata. Tamen nec consultum est sic loqui, quia id ruborem potest afferre, & onerosum est pœnitenti.

APPENDIX.

De sigillo Confessionis.

NOtent velim serio Pastores & Confessarii, tantam esse obligationem sacri sigilli confessionis, ut etiam plerique gravissimi Doctores asserant

serant

ferant nullâ ratione posse eos uti notitia confessionis in directione externa, si vel minimum gravamen redundet inde in pœnitentem; & si ipse solus illud advertere possit, nec sit periculum quod peccatum ejus in aliorum veniat cognitionem. Ratio est, quia istud secretissimum & sacratissimum sigillum adeò strictè à Christo Sacramento huic annexum est, ut nullâ ratione onerosum vel odiosum pœnitentibus reddatur. In qua tamen re scimus quosdam Confessarios sat imprudenter se gerere. Ex hac generali assertione multi speciales casus resolvuntur in favorem pœnitentis, & ipsius Sacramenti, ne quis ab eo alienetur.

1. Si alicujus audiveris confessionem, non solum tibi non licet sine licentia pœnitentis loqui cum eo de auditis in confessione; sed etiam non licet austeriorem te præbere, vel minus affabilem, aut familiarem. Nec potes eum movere extra confessionem de pœnitentia adimplenda. etiamsi advertas à te impostam non adimplere.

Ratio-

Ratio est, quia sic ipso factum peccatū ei exprobrari censetur, non sine gravamine ipsius, & injuria in Sacramentum redundante.

2. Non licet Sacerdotibus inter se colloqui de peccatis alicujus, etiamsi eundem pœnitentem audiverint de illis in confessione: nisi forte det eis licentiam consultandi inter se ob spirituales suam utilitatem. Sic nec licet Confessario loqui de peccatis quæ quis confitetur coram aliis necessitate pressus, ut fieri potest vel in prælio, vel in naufragio, vel cum quis accepto vulnere debet coram Chirurgo medelam adhibente, & aliis ministris confiteri. Nec enim Confessarius potest postea de his agere cum illis ipsis qui ea audierunt; nec ipsi etiam inter se, quia tenentur ad sigillum, sicut & Confessarius. Et quamvis non sit hic secreti revelatio, quando quidem coram multis hæc aperuerit; est tamen in gravamen pœnitentis; & silentium debet ipsis indicere religio Sacramenti.

3. Si confessarius audierit confessionem,

sionem,

sionem, & confitentem non absoluerit
 ob indispositionem, & indignitatem,
 non solum non potest dicere. *Ego enim
 non absolvi*; sed etiam putant multi
 eum teneri dare schedulam testem
 confessionis, si hoc urgeat pœnitens.
 Sic contingere potest quando vel dis-
 cipuli suis magistris, vel famuli suis
 heris vel Religiosi suis Superiorib. te-
 nentur referre testimonium suæ con-
 fessionis. Negando enim posset ali-
 quo modo prodere sigillum & pecca-
 torem; dando autem non mentitur,
 quia tantum testatur esse confessos,
 quod verum est. Et siquidem coram
 aliis confessus est, & coram ipsis petit
 testimonium, certum est nullatenus
 posse ei negari, quia ingeneraretur su-
 spicio, quod non fuisset absolutus. Si
 autem Confessarius exceperit confes-
 sionem alicujus publici peccatoris,
 puta furis, aut meretricis, non potest
 dicere: *Ille maxima cum contritione
 confessus est mihi sua furta; & illa mer-
 tricias suas sordes*: quia licet hæc pecca-
 ta aliis sint nota, & hoc videatur tan-

tum

eum dicere in laudem confessionis &
 contritionis eorum : tamen quia hoc
 speciale tangit peccatum, & per hoc
 etiam confirmantur audientes in sci-
 entia quam habebant de ejus delictis,
 est contra sigillum; nisi fortè confitens
 licentiam dederit, ut peccatum suum
 propaleatur, & contritio junctim, ad
 bonum exemplum aliorum & repara-
 tionem scandali. Potest tamen gene-
 raliter dicere de publico peccatore: *Il-
 le mihi confessus est peccata sua cum la-
 crymis* Et de latrone ob crimina suspē-
 so: *Ille benè confessus est, & credo benè
 mortuum.* Quia nihil hic in speciali
 tangitur de ejus peccatis; quæ, & qua-
 litia sint : & licet audiens indè colligat
 eum latrocinia vel furta esse confes-
 sam, id tamen non fit ex vi verborum
 Confessarii, sed ex alia scientia publi-
 ca delictorum ejus.

4. Si Pastor habet ancillam vel famu-
 lum, & ex sola scientia confessionis
 sciat furtum fieri ab eis in reb. domesti-
 cis; nō potest illos dimittere; imò nec
 extraordinario modo res suas custo-
 dire,

dire, si hac ratione tacite eis censeatur peccatum exprobrari; hoc enim & onerosum esset & odiosum, redundans in injuriam ipsius sigilli & Sacramenti.

5. Si Superior novit ex sola confessione peccatum inferioris, non potest eum amovere ab officio etiam ad nutum amovibili; nec suffragium ei negare in electione ad officium vel beneficium, aut promotione ad honores communes; nec negare ei licentiam exeundi è domo, nec murum Monasterii aliùs erigere, nec custodes adhibere ad eum deprehendendum, & similia, quæ in gravamen redundarent pœnitentis, & in odium confessionis. Quod si licentia ab eo petita fuerit pro absolvendo casu reservato, & ille explicatus ei fuerit ad hunc finem, renetur sigillo; quia id factum est in ordine ad confessionem, eò quòd clavium auctoritate fulget, quarum potest inferiori Confessario dare participationem, & quidem talem participationem, ut in foro interno deleget potestatem absolvendi. Non minus

ergò

ergò quàm Confessarius tenetur re sibi
ad hunc effectum detecta, quia Iudex
est in hoc foro sacramentali & sigilla-
to. Immo censetur violatio sigilli, si
quis dicat Confessarius, aut Superior
de Conventu aliquo Religioso, Visi-
tatori, vel Provinciali: *Sapè in hoc Con-
ventu petitur licentia absolvendi à re-
servatis*, Quia hoc redundat in grava-
men Communitatis, & alienare potest
confessione, vel eius libertate, con-
tinentes.

Præclarum est decretum Claudii
Aquaviva Generalis Patrum Sæc. sic
illis præscribentis. Anno 1590. Tamet-
si non desunt Doctores qui sentiunt sal-
vo Sacramentali Sigillo confessionis
iustis de causis licere nonnunquam
Confessario (quando id fieri potest si-
ne ulla revelata confessionis suspicio-
ne) uti extra confessionem notitia per
confessionem habita, tamen quoniam
hac doctrina & eam exigit in tanta re
circumspectionem, quam servare diffi-
cile sit: & interim posset aliquando re-
tardare subditorum libertatem, quam

Ii hu-

hujus fori sanctitas, & nostra Societatis institutum requirunt in se ipsis rebusque suis Confessario aperie ndis. Idcirco visum est nobis in Domino statueri, sicut & severè statuimus, pro reverentia, qua semper Societas nostra colit hujus Sacramenti in violabile sigillum & libertatem, ut omnes superiores diligenter caveant ne ipsi vel nostrorum aliquis supra dictam doctrinam, usquam introducant nec illam publicè aut privatim doceant, nec ea utantur ullo modo, nisi forte de pœnitentis licentia. Sed in omnibus prorsus casibus ita se nosse gerant Confessarii, ac si in confessione nihil peritus audiivissent; sibi que persuadeant, ut humanarum rerum regimen ab hac Sacramento longissime distat, & ita debere nullatenus ab eo pendere. Præclarum sane monitum, quod utinam non solum illi, sed & omnes Confessarii, & Superiores perfecte observarent.

Certè Superioribus Regularibus. Clemens 8. id præcepit strictè ann. 1794. hæc verba: Tam Superiores pro tempore

existentes, quàm confessarii qui ad Superioritatis gradū postea fuerint promoti, caveant diligentissime, ne eā notitiā quā de aliorum peccatis in confessione habuerint, ad exteriorem gubernationem utantur. Et quidem hoc decretum obligatione sub peccato mortali passim tradunt Doctores. Et ex verbis Pontificis in fine sui decreti colligunt.

6. Non potest Confessarius declarare se pœnitentiam impositam, si ex illa possit colligi grave saltem veniale in confessione audisse; est enim indirecta tunc revelatio. Pœnitens tamen potest suam pœnitentiam aperire alicui, quia non tenetur sigillo. Hoc intellige, si non redundet in aliquam ignominiam vel irrisionem Confessarii, quia saltem tenetur tunc secreto naturali.

7. Non potest Confessarius peccatum aperire in confessione auditum, etiamsi nequeat peccatum suum aliter in confessione confiteri, quin veniatur in notitiam personæ quæ ei confessum est, & peccati ipsius. Ratio est, quia

tunc habet rationabilem causam tacē-
di, magisque debet ponderari obser-
vatio sigilli, quam integritas materia-
lis confessionis: concurrentibusq; duo-
bus præceptis incompatilibus, sive
quorum utrumque simul non potest
observari, cessat minus. Certum autem
est, quod frequenter liceat ex rationa-
bilibus causis facere confessionem non
integram materialiter: numquam au-
tem licet violare sigillum, etiam præ-
cipiente Pontifice, aut etiam si periret
tota Respublica, totus vel orbis. Hinc
non potest qui in confessione audivit
proditionem civitatis Magistratui in-
dicare, ut advigilent sibi, si vel in suspi-
cionem venire possit confitens.

Quod si accesserit, aliquis non ut
confiteretur sacramentaliter, sed ut il-
luderet Confessarium, vel ut illum in
criminis societatem protraheret, vel
ut ejus bursam furto subdolo eriperet,
& id certis constet indiciis, non tene-
retur ad sigillum, quia hæc confessio fi-
cta esset, non sacramentalis, ne quidem
inchoativè Si tamen veniret quis ut se
accusa-

accusaret tamquam Sacerdoti, & re-
medium sibi quæreret in ordine ad sa-
lutem, licet postea in veniretur, non
habere propositum non peccandi, vel
aliter omnino esse incapax absolutio-
nis, tamen tenetur ad sigillum Sacer-
dos, quia sufficit esse sacramentalem
confessionem inchoatè.

8. Etiam si pœnitens daret licen-
tiam revelandi complicem, cujus pec-
catum debuit aperire in confessione,
nonnulli putant id non licere Con-
fessario; quia sigillum non solum est
in favorem pœnitentis, sed etiam
in favorem complicitis, si ejus pecca-
tum debuit ab altero aperiri in con-
fessione. Et ita ejus etiam licentia
requireretur. Ita Vasquez cum non-
nullis. Et advertit, quod non potest
Confessarius à pœnitente extorquere
complicem in ordine ad illius corre-
ptionem vel monitionem, ut fuse, &
perdoctè declarat *Malderus cap. 17. de*
Sigillo. Non potest ergo illum prode-
re pœnitens, nisi quatenus est neces-
sarium ad explicationem sui peccati;

& tunc utriusque peccatum sigillo clauditur.

Nota ex S. Thoma, & Doctoribus passim cum hoc Sacramentum non debeat reddi nimis onerosam, nec etiam odiosum pœnitenti, ordinariè teneri Pastorem ad dandam licentiã sibi subditis illam petentibus, ut confiteantur approbatis & idoneis Sacerdotibus. Unde illi qui sunt nimis solliciti, ut conscientias per subditorum confessiones sciant, & difficiles planè se exhibent ad dandam facultatem alteri quã sibi, multis damnationis laqueum injiciunt, & per consequens sibi ipsis: quia multi sunt adeo infirmi, ut potius dimittent confessiones, vel nullas efficiant, quàm tali vel tali Sacerdoti confiteantur. Licet ergo quandoque mali alicujus occasio oriri possit ob licentiam datam; per eam tamen multò majoribus malis occurritur. Videri potest Navarr. ad Cap. Placuit.

Imò ulterius notent Pastores hac in re morosi, quod *S. Thom.* in Supplemento dicat satis esse, si pœnitens asserat

erat se rationabilem causam habere,
nec tenetur in particulari explicare,
quia fortè tangit Pastorem ipsum, vel
quia conjuncta est cum peccato, ut non
possit explicari sine illo.

Nec desunt Doctores dicentes suf-
ficere, quod licentia sit petita, licet nõ
obtentã, ut alteri approbato & idoneo
validè confiteatur pœnitens.

CAPVT V.

De peccatis reservatis.

QUAERO. *An sint aliqui casus re-
servati Pontifici? Resp. nullos
esse, nisi quibus adjuncta est excom-
municatio, vel censura reservata. Ta-
les sunt excommunicationes, quæ in
Bulla Cœna exprimentur Extra illam
autem Bullam multæ ab Auctoribus
enumerantur, sed tantum tres aut
quatuor usui Confessariis his in patri-
bus esse solent. Prima de percussori-
bus Clericorum, Cap. Si quis suadente.
De Simoniacis realibus vel confi-
dentialibus Extrav. Cùm detestabile.
Pius V. Intolerabilis 3 de com nitten-
tibus duellum, vel ad illud favorem*

dantibus, *Clemens 8. Illius vices. 4. de*
 ingredientibus Monasteria Monialium,
 vel Monachorum. *Greg. 13. constitu-*
tione, vni gratia 36. de qua in praxi
 consulenda sunt instituta particularia
 cuiusque Religionis, & quamam clau-
 sura ibi seruetur.

2. *QUAERO. Quanam possint excu-*
sare ab his excommunicationis reserva-
tis? Resp. 1. non incurri, nisi ob pecca-
 tum mortale, adjuncta contumacia, id
 est, inobedientia contra Ecclesiam.
 Resp. 2. excusare ab illis ignorantiam
 probabilem, scilicet, quod talis actio
 cui adjuncta est censura esset peccatum
 grave, vel quod foret prohibita ab Ec-
 clesia sub tali censura. Hinc infero,
 cum passim multae Decretales excom-
 municationes continentes, ignorae sint
 plerosque eas non incurrere, licet pec-
 cata, quibus excommunicatio anne-
 ctitur, committant; quia nec easte-
 nentur scire, cum Iurisperiti aut
 Theologi essent non obligentur, nec a-
 liunde de excommunicationibus illis
 audierint.

Quo-

Quoniam verò excommunicatio duellantes concernens, ignota esse nequit. maxime in nostra *Dioecesi Leodiensi*. ubi singuli Pastores jussi sunt *Clem. Bullam* publicare in Ecclesia, eamque explicare: & quia nihilominus frequentes difficultates ob eam occurrunt, pauca hic pro Confessariis subjiciemus, Bullam vero *Clementis*, 8. inuenient in tract. nostro super *praecepto Decalogi*.

3. *QUAERO* igitur. *Quanam persona illam excommunicationem reservatam incurrant?* Resp. 1. ultra ipsos duellantes, etiam incurrere in eam locorum Dominos, Magistratus, & alios officarios, permittentes, vel non prohibentes illud quoad in ipsis est, vel post admissum concedentes veniam, & impunitatem. 2. dictantes & manifesta componentes, sive suo, sive nomine alieno, scribentes, mittentes, deferentes, divulgantes, affigentes, exemplantes, imprimentes typis, subscribentes, intimantes, vel etiam verbo denunciantes, seu attestantes,

Tertio

Tertiò, consilium, operam, vel favorem præstantes ad hæc scribenda, dictanda, deferenda, divulganda, vel quoque modo sese immiscentes; etiamsi pugna, nec accessus ad eam, nec provocatio expressa secuta fuerit, nec manifesta prodierint in publicum, si per eos non steterit quominus publicatio vel denunciatio fieret: *Quartò*, consilium vel favorem ad duellum, equos, arma, comæatus præbentes, aut comitantes, aut ex industria spectatores.

4. *QUAERO. Quid sit proprie duellum*
 Resp. esse pugnam duorum ex condito: sive singulare certamen ab utraque parte ex conventionione spontanea susceptum. Hinc non vocatur duellum, pugna illa quæ concitatur ex subita ira, vel saltem non ex mutua conventionione, interposito aliquo tempore, inter contentionem & pugnam, sed vocatur rixa. Neq; etiam comprehenditur sub duello pugna illa, quæ fieret ob necessariam sui defensionem, Debet quoq; fieri pugna instrumētis periculū occisionis, vel mutilationis invol-

volentibus: quapropter concertatio, quæ fit inter juvenes pugnis, vel inter mulieres capillorum evulsione, non solet vocari duellum. Licet verò propriissimè duellum (sive Græcè Monomachia) sit pugna unius cum altero si-ve singulare certamen; si tamen sint plures, puta duo vel tres hinc inde etiã duellũ censetur & excommunicatio incurritur expressa in Bulla *Clementis 8.* Ex his resolvuntur casus sequentes.

1. Si quis occurrenti sibi, & provocanti ad pugnam, eductoquæ gladio mortem minitanti, alter acceptet & pugnet statim, & sine interposito tempore, non incurrit excommunicationem: tum quia non censetur duellum, si-ve certamen, ex condicto, cum mora non intercesserit inter pugnam & conventionem, tum quia cum alter sit in actu aggressionis, censetur potius defensio, quam duellum. Idem dicendum, si quis cogatur per alterum metu mortis certo imminentis, ad suscipiendum cum aliquo alio duellum: quia tunc etiã illa pugna censetur quæ-

quæ-

quædam defensio necessaria propriæ vitæ.

2. Si duo exortâ in domo rixâ, ex conventionem in viam vel forum vicinû exeant, è vestigio prosequentes inchoant tam rixam, & quasi continuatâ actione egressi illam perficientes, censetur rixa & quæstio potius exorta, quàm duellum sive certamen ex condicto; & censetur magis ex impetu quodam perdurante suscepta, quàm hinc inde perfectè deliberata: quod videtur requiri, ut in hac materia odiosa & pœnali dicatur ex condicto sive ex conventionem.

Hinc communi usu non videntur vocare duellum, nisi pugnam, quæ (ut gallicè dicimus) *à froid. sang.* sive quæ initur deliberatè frigido jam & temperato sanguine, sive cholera.

3. Est priori non absimilis, si duo invicem contendant, quorum alter qui non habet ensen, in domum propriam properat, & dicit *expecta me, nec arma ut tu habuero*, sicque redit & pugnet, dubium esse potest, an

sit duellum, quandoquidem videatur
 esse conventio, dicere ipso *expecta me,*
 vel altero dicente: *Vade & fer gladium*
tuum; nolote aggredi proditorie & in-
armatum. Videtur quoque tempus in-
 tervenire inter primam contentionem
 & pugnam jam conventam, per recessum
 alterius, & reditum. Ita quidam
 sentiunt, sed hoc mihi satis durum vi-
 detur; sic enim omnes, ferè rixæ & pu-
 gnæ rusticorum nostrorum (quæ fre-
 quentes sunt inter juvenes dissolutos)
 nulla censebuntur excommunicatio-
 nis obnoxia. Solent enim hi, modò inter
 choreas, modò inter pocula, modò in-
 ter lusus chartarum, à verbis injuriosis
 incipere; vel pugnis sese mutuò per-
 cutere, sive poculis & vitris: ac dein-
 de quia impediuntur, provocant se
 mutuò, ut uterque ferat gladium; ex
 quoque primo impetu prorunt ad pu-
 gnam, ad gladios currunt; & statim
 procedunt. Licet igitur quædam hic con-
 tentio, & provocatio videatur in-
 tervenire, ac etiam tempus aliquod
 inter conventionem & pugnam inter-
 cede-

cedere: moraliter tamen re considerata, videtur prioris rixæ prosecutio, & continuata quædam actio præcedentis quæstionis exortæ, cuius impetus perseverat. Sicque videtur posse excusari à ratione duelli illius rigorosi, in quod fulminatur gravissima illa excommunicationis pœna. Favere posset Gregor. 13. in Bulla sua, quam extendit Clemens 8. Licet enim ipse pœnas extendat adversus omnes non solum qui publice & solenniter duella ineunt, provocatoriis litteris præcedentibus. Patrini, sive focii, & spectatoribus vocatis, sed etiam adversus eos, qui privatim duella ineunt, tamen addit: *Si ex condito, statuto tempore & in loco conveniente, monomachiam commiserint.* Hic autem non videtur statui tempus, aut particulariter locus, sed cum ferreat adhuc inchoatæ rixæ furor, nonnulla instrumenta quæruntur ad persequendam rixam: & ideo in ipso eodem tempore, ubi sibi occurrunt, etiam locum fere solent arripere quemlibet hic & nunc opportunum.

4. Aliud judicandum est, si inter tales conventum sit, quod intra tot horas comparere debeant, tali loco, &c. Sicq; convenientes pugnarint, aut locum accesserint, licet nullæ aliæ solennitates, aut cæremoniæ adhibitæ sint. Non enim est solum prohibitum sub excommunicatione solemne duellum & publicum: sed & privatum, sine patris, sine sociis, sine litteris provocatoriis, ut jam dixi ex Greg. 13.

5. Si quis casu in loco ubi duellum committitur, præsens sit, illudque spectet, non censetur excommunicatus: quia requirit Bulla, ut sit spectator ex industria, sive illic procedens & comitans ad spectandum. Gregorius 13. dicit *ex composiro spectatores excommunicari, sive ex condicto comitantes ad spectandum.*

6. Novissimè rogatus est à Nobili ad duellum abeunte juvenis quidam, quatenus ferret litteras ad amicum; sed in illis simul charta provocatoria insertebatur, mittenda ulterius ad alterum, qui provocabatur. Juvenis non

ignorans de illa chartula, quærit excusationem, dicens se vereri excommunicationem. Nobilis hunc timorẽ excutit, addens nihil ea de re timendum, quandoquidem ipse provocato non sit insinuatũrus, sed solum delaturus litteras ad amicum. Viderit autem illẽ amicus, aut alius qui insinuatũrus est, an id debeat timere; hoc autem ipsum litteras amicas deferentem non concernere. Sic nihil sibi dubiæ conscientiæ ulterius formãs literas defert: imò in ea urbe; ad quam profectus erat, occasionem Confessarii nactus, apud Patrem Societatis de peccatis suis ordinariis confitetur; hujus rei autem nullam mutationem facit, quia nullam sibi ea de re conscientiæ reprehensionem habet. Postea audiens multos involvi excommunicationibus ob negotium duellantium, consulit me. *Quæritur ergo, an talis excommunicatus sit, & à quo possit absolvi?* Resp. i. ex vi Bullæ Clementis talem excommunicari, quia ibi excommunicantur non solum litteras deferentes provocato

rias
cer
defe
se ta
lice
non
jam
hæ
max
prov
bonã
pro n
tavit
cere:
nec i
candu
sum r
catur
tiam,
debet
timen
men p
absol
haber
pæ. Q
qui h

rias, sed & quomodolibet sese immiscentes, aut operam & favorem ad illas deferendas exhibentes. Resp. 2. potuisset tamen excusari ob ignorantiam, quia licet excommunicatio duellantium non possit ignorari, post publicationem jam factam; particularitates tamen hæ, de litteras aliquas deferentibus, maximè si non deferantur ad eum qui provocatur, possunt ignorari; & iste bonâ fide, aliquid solum lucri captans, pro nuda delatione litterarum, non putavit hoc esse, sese de duello intermiscere: cujus bonam fidem probat, quod nec in confessione hoc putarit explicandum, nec conscientiam de eo remorsum tunc habuerit. Resp. 3. licet ille dicatur non satis excusatus ob ignorantiam, aut ob bonam fidem, quia non debebat credere nobili dicenti sibi non timendum ab excommunicatione: tamen potuit Confessarius secundus eum absolvere, puta Pastor suus, licet non haberet auctoritatem à reservatis Papæ. Qui jam per priorem Confessarium, qui habebat auctoritatem, censetur

sublata reservatio & excommunicatio quia absolvit ab excommunicatione, quantum potuit, & hic indigebat, antequam absolveret à peccatis.

CAP. VI De casibus Episcopo reservatis.

Particulariter tractabo hic de Casibus Episcopo nostro reservatis quia ferè complectuntur eos qui in Diœcesibus aliis reservari solent. De his copiosè & eruditè librum edidit *R. D. Io. Chapeauville Leodii* quondam *Generalis Vicarius*, ego brevitati consulens, quæ magis necessaria ad eorum intellectum videntur, paucis edisseram: & aliqua addam ab illis quas tradit dissentientia, non carpens ejus doctrinam: sed quia doctrinæ & opinionum nunc receptæ Theologorum videntur magis consona.

I. Qui Episcopo reservatus numeratur, est hæresis, sed solet reservari Pontifici in Bulla Cænæ in prima excommunicatione. Ideoque sine speciali Pontificis indulto, non licet absolvere ab hæresi: sicut nec eos qui hæreticorum libros legunt. Hæc por-

ro specialis licentia impetrata est Pa-
storibus *Diœcesis Leodiensis*, per gene-
ralem illius Vicarium, & data pro qua-
tuor annis ab anno 1626, in Octob. nu-
merandis; ut quisque suos possit ab-
solvere etiam hæreticos, si modò non
relapsos, aut inquestis involuros.

Quantum ad legentes libros hære-
ticos aut eos retinentes, illi etiam ex-
communicati sunt per Bullam Cænæ;
non tamen audientes legi, aut audien-
tes conciones eorum, quod aliqui non
advertunt. Stricte enim verba Bullæ
intelligenda sunt. Vide *Navarr. Filii-*
um, & alios hanc excommunicatio-
nem, & personas in ea comprehensas,
latius explicantes. Continentur enim
in ea non solum legentes libros hære-
ticos, sed & hæreticorum receptato-
res, fautores; defensores; atq; etiam li-
bros hæreticos penes se retinentes.
Quod intelligendum est de iis, qui eos
etiam retinent, nec legere volunt, nec
aliis accommodare ad legendum, imò
etiam si ipsi illiterati sint. Tenentur e-
nim ad eos comurendos, vel deferen-

dos inquisitoribus, vel tradendos illis qui habent facultatem eos legendi, vel retinendi. Ratio est, quia secundum proprietatem verborum, illos retinent; nec lex distinguit de intelligentibus, aut non intelligentibus. Et confirmatur, quia etsi ex eorum lectione ipsi infici non possunt, quia non intelligunt, attamen alii possunt, & per accidens est, si non inciderent in eorum manus. Ita Filiucius.

2. Reservatus dicitur *Apostasia*. Est autem illa triplex, à fide, à religione, ab ordine. *Prima* reservatur Pontifici sicut & hæresis, à qua distinguitur, quod sit defectio ex toto à fide, ipsam etiam Christum, Auctorem fidei & omnium credendorum, denegando. *Secunda*, cum quis deserit religionem approbatam, ut in sæculo vivat, & libertati indulgeat, reservatur Pontifici vel superioribus Religionum. *Tertia*, ab ordine dicitur, cum Clericus in sacris, vel beneficiatus in minoribus constitutus, deserit habitum clericalem cum animo vivendi laicaliter. Summ. verbo *Apost.*

3. *Est homicidium voluntarium.* Ut quis incurrat hunc casum, debet peccasse mortaliter. Vnde furiosus, mente captus, ebrius, licet occidant, non incurrunt. Similiter, qui occidit, ut vitam suam, aut proximi tueatur, aut honorem suum, aut res etiam temporales servato moderamine inculpatae tutelæ; Immo licet aliquantum illud excedat, si excessus non sit mortalis. De hac re latè Theologi 22. q. 64, Incurrit autem maritus, qui uxorem in adulterio deprehensam occidit, quia in foro poli homicida est, licet non ita censeatur in foro fori.

Quæritur verò: An qui mandat, & qui consulit homicidium, etiam casum reservatum incurrat, maximè si mandatum, aut consilium non revocavit? Imò generaliter, an in sequentibus casibus reservatis mandantes & consulentes, comprehendantur; Affirmat *Chapeauville*, rationem addens, quia statutum quo maleficio puniuntur, ligat etiam mandantes, & probat *Bartholus* in cap. *Mulieres*. Sed hoc ge-

neratim verum esse negant multi Theologi, videri potest Sanchez de matrimonio *disp.* 49. Unde cum hæc materia sit pænalis & odiosa, non debet extendi ad illos, nisi ex verbis reservatis, aut aliundè constet. Quod etiam observant communiter Interpretes, in casibus Bullæ Cænæ. Confirmatur, quia statuta pænalia condentes, cum tales volunt comprehendi, solent adjicere: *Qui consilium, auxilium, favorem impenderit. &c.* Item. *qui per se, vel per alium id fecerit, &c.* Dices: licet in capitulo, *Si quis suadente*, solum excommunicetur percutiens Clericum, tamen consulens aut mandans etiam censetur comprehendi *re.* Id aliquos negare, inter quos *Em. S. a.* Id tamen conceditur à plerisque, sed non tam ex vi illius capituli, quam quia alia jura, sive canones eam extensionem ei adjungunt. Colligitur enim id ex capitulo *Mulieres* de sent. excommunic. & ex capitulo, *Cum quis*, eodem tit. in 6. ubi etiam ampliatur ad eum, qui ratam habet percussione

ne suo factam. Non ergo inde generaliter oportet argumentari quod notandum est ob hunc casum, & sequentes.

4. *Est injectio manuum in parentes.*

Ubi nota, nomine *manus* etiam pedes, brachia, & alias corporis partes intelligi, non enim exprimitur manus, ut excludantur reliqua membra, sed quia est instrumentum aptius, ad percipiendum. *Nota 2.* Nomine injectionis non tantum intelligitur percussio, quæ fiat manu aut pede immediate, vel per baculum, lapidem, aliudve instrumentum: sed etiam quæcumque realis injuria gravis, in corpus redundans; puta detentio injuriosa per vestem, aspersio aquæ, pulveris, sputi, &c. Ut explicant DD. interpretantes Capitulum, *Si quis suadente diabolo*, ubi agitur de violenta injectione manuum in clericos. *Nota 3.* Nomine parentum intelligi Patrem & Matrem, Avum & Aviam, & superiores ascendentes. *l. appellatione parentum, ff. de verborum significationibus.* Quæritur verò an nomine Patris & Matris. Avi &

Aviæ, hic non solum mei, sed & uxoris
meæ, intelligantur. Ita sentit *Io. Chapeauville*. Imò nomine Patris vitricū, &
nomine Matris novercam comprehen-
dit, quia hi eorum locum tenent, & of-
ficio funguntur. Sed hoc in dubium re-
vocari potest, quia casus reservati stri-
ctè sunt interpretandi, atque ita in du-
bio non præsumitur reservatio: licet
ergo percussio horum gravis sit, & in
confessione explicanda, sicut etiam fra-
tris aut sororis percussio, avunculi aut
materteræ specificanda venit; non cen-
setur tamè adjuncta reservatio quam-
vis quandoq; lato vocabulo parentum
accipiantur. Probabile etiam est, eum
qui mandat aut consulit parentem suū
percuti, non incurrere, ob rationem
dictā paulò suprā de homicidio; quod
est iterum contra *Chapeauvillam*. Non
incurrit etiam ille qui verbis injurio-
sis, maledictis, minis, metu incusso,
parentem affligit, quia reservatio in-
telligitur de injuria reali in corpus
redundante. Non etiam is qui injicit
manus in Patrem sævientem, & sibi
mor-

inortem intentantem, si adhibeat moderamen inculpatæ tutelæ; hoc est si nihil agat, nisi quod necessarium est ad evadendum.

§. *Machinatio in mortē conjugis.* Ubi per machinationem, non intelligitur sola voluntas moliens & volvens aliqua in alterius necem, sed debet in externum opus prodire, ita ut machinari hic propriè sit per dolum & astutiam, aut artem, sive ingenium malitiosum aliquid facere, quò mors cōjugis sequatur. Hinc sequitur, illum qui uxorem verberat graviter, aut etiam vulnerat, non propriè hunc casum incurere: quia non censetur machinari, qui aperte & ut loquuntur Jurisperiti, de plano cum conjugē agit. Si quis tamen cultrum, aut pugionem sub cervicali abscondat, quo illam dormientem jugulet, etiamsi postea non faciat, censetur machinari in ejus mortem. Item si miles ducat eam secum ad castra, vel loca hostium periculosa, eo animo ut occidatur. Item si quis uxorem valetudinariam continuò va iis

divexet modis, ut mortem ejus accelleret. Est verò hic idē de uxore & marito iudicium. Cæterum advertendum est; si maritus aut uxor machinetur in mortem uxoris, ut cum alia persona contrahat, quæ etiam huic machinationi cooperetur ad eundem finem, tunc oriri impedimentum dirimens, respectu talis matrimonii: quod si maritus solus vel uxor, insciã persona cū qua cupiunt jungi, id faciunt, jam nascitur impedimentum impediens contrahendum, sed non dirimens contractum, c. *Admonere* 33. quæst. 2.

6. *Est veneficium.* Sumitur veneficium aliquando generaliter, ut significet idem quod maleficium, estque superstitionis species, quã quis alteri nocet; inde sagas, & veneficas vocantur aliquando specialius, pro crimine quo quis veneno alium necat, aut ejus valetudinem offendit. Hoc posteriori modo hic accipitur, quia distinguitur contra maleficium & ligaturam. Hunc ergo casum incurrunt, qui herbis venenatis, aut pharmacis, alterius necantur

aut

aut valetudinis læsionem procurant. Videtur autem de facto sequi debere læsio, ut peccatum sit reservatum, quia reservatio solet intelligi de actu perfectè consummato.

7. *Est maleficium.* Est autem maleficium hic, superstitio, quâ quis alteri nocet, quod commune est sagis & magis; ac juvenibus etiam quibusdam, qui pacto quidam diabolico, Matrimonii actum impediunt in noviter conjugatis, de qua re vide quæ dixi super primo præcepto. Hunc ergo casum incurrunt non solum sagæ, quæ sub lecto, aut sub limine domorum aut stabulorum, aliqua abscondunt ad nocendum, vel dum grandines, fulgura, tonitrua procurant, ut segetes lædant; sed etiam illi juvenes qui philtrum vel poculum amatorium propinant, ut amorem inordinatum alicujus personæ attrahant. Arque etiam puellæ, quæ quandoque cibum vel potum menstruis suis commixtum juvenibus exhibent, adhuc effectum, vel hunc, vel saltem præcedentem casum

sum

sum incurrunt, si de facto læsio sequatur. Si iterum quæras hic, an qui hæc efficaciter consulunt, incurrant? Resp. ut supra in aliis casibus, probabile esse quod non. Quæ autem observanda sint circa maleficiorum absolutionem, v. apud Joan Chapeauvillam, utiliter pro his qui sagas, quæ ad mortem ducuntur, debent audire in Confessione, hæc docentem.

8. *Est incantatio.* Dicitur autem incantatio, cum quis verbis aliquibus aliquid supra naturam agit. Fitq; duobus modis: *Primò*, verbis profanis expressam vel tacitam dæmonis invocationem continentibus. *Secundò*, verbis sacris, quibus superstitiosa miscentur; hoc autem multipliciter potest deprehendi. 1. Si adhibeantur dictiones nihil significantes, aut certè nihil ad propositum, aut nomina ignota, præsertim Angelorum. 2. Si miscantur falsa, ut quod Christus spasmus habuerit, vel febres, vel alia apochripha & incerta. 3. Si addantur certæ figuræ, circuli, chgracteres, præter si-

gnun

gnum Crucis. Item circumstantiæ nihil ad rem, v. g. debere esse scripta manu sinistra, vel in tali charta, aut tali die & hora 4. si ex verbis sacris expectetur aliquis effectus vanus. Nam Deus non operatur ad vana, sed potius Dæmon gaudens se rebus sacris honorari, 5. Si verbis clarè recitandis addantur alia, ad aurem hominis ægri vel bruti suggerenda. Excusari autem quis posset, tum à reservatione, tum à mortali si nesciens esse dæmonis invocationem, putabat, se dare operam rei licitæ. Quod locum habet frequenter in idiotis, quamdiu non sunt moniti. Non incurrit etiam, qui adhibet medicamenta naturalia, puta herbas virtutem habentes ad sanitatem pecoris vel hominis, licet aliquas orationes certo numero recitet, cum aliqua superstitione, sive vana observantia, puta diminuendo numerum de die in diem. Non quidem vi præcisè harum orationum operari volunt tales, sed vi naturali herbarum, seu medicamentorum: orationes verò adjungunt tam-

tam-

tamquam rem Deo commendantes, sed cum vana observantia. Tunc autem non censetur propriè incantatio, quamvis sit superstitiosus; sed non omnis superstitio est reservata. *Observandum* verò cum absolvitur aliquis his incantationibus deditus, an non habeat libros magicos incantationes continentes, quia illis reventis absolvi non debet. *Observandum* etiam an has incantationes, vel maleficia non docuerit alios; quia debet hoc specificare, si possit, eos à similibus avertere teneatur: imò si malefici sint aut mali, superioribus accusare. *Observandum* denique an in pactis his cum dæmonæ, non habuerit errorem in mente, puta credendo quod dæmon divinitatem habeat, quod Sacramenta nullius sint efficaciam, quod dæmonem oporteat adorare, quod res sacræ vel verba vim habeant ad maleficia perficienda. Nam his posset hæresis reservata Pontifici immisceri, maxime si sit pertinacia adjuncta. Neque tamen statim omnes magi aut sagæ, quæ pactum habent

vent cum dæmone, aut abutuntur Sa-
 cramentis, aut dæmonem adorant, hæ-
 resim incurrere judicantur: quia id fre-
 quenter fit ex passione, & ut dæmoni
 placeant, vel alia ex causa, non autem
 ex errore intellectus in fide.

9. *Est procuratio abortus.* Est autem
 procurare abortum, studiosè hoc age-
 re, sive per se, sive per alium, ut fœ-
 tus ex utero præmaturè ejiciatur;
 quod fit variis modis, potionibus, me-
 dicamentis, venenis percussionibus,
 saltationibus, magnis itineribus, oner-
 atibus, vel laboribus gravibus mulieri
 prægnanti impositis, & aliis modis
 nobis incognitis. Incurritur verò hic
 casus, sive fœtus sit formatus, sive in-
 formis, sive animatus, sive inanimat⁹.
 Si tamen animatus fuerit fœtus, hoc
 homicidiū est, & incurritur irregularitas.
 Incurritur quoq; ab omnibus illis, qui
 huic rei cooperantur, mandando, con-
 sulendo, inducendo, potionem confi-
 cendo, confectam proponēdo, &c. ita
 ut plures personæ huic rei sese immi-
 scentes, non solum peccēt mortaliter,
 sed

sed

sed & involvantur casu hoc reservato. 10.
 Sic si contingat, quod Mater procuret
 hoc per ancillam, ancilla per Medicum
 & Pharmacopolam, omnes incurrunt.
 Debet autem de facto sequi abortus,
 quia reservatur actus exterior cum
 effectu. Incurrit etiam hunc casum
 mulier, quæ experta est ex oneris ali-
 cuius impositione se solitam abortum
 pati: & vir qui ex gravi percussione u-
 xoris prægnantis prævidere potest id
 fecuturum, quia censentur hi causa ab-
 ortus, ponentes enim actionem ex qua
 sequi solet, licet non directè, tamen
 indirectè illum abortum voluisse cen-
 sentur. Adverte etiam olim, per Six-
Quintum hunc casum cum ex communi
 nicatione annexa Summo Pont. fuisse
 reservatum, adjunctis gravissimis pæ-
 nis; sed per successorem ejus Gregorium
 14. in Bulla, Sedes Apostolica dicitur
 quod quilibet Confessor ab ea possit
 absolvere, modò sit deputatus specia-
 liter per loci Ordinarium. Unde hanc
 excommunicationem Papa Episcopo
 reservat.

10. *Est oppressio prolis.* Additur in qui-
 busdam Dioccesibus *etiam ignoranter*
facta. Sic enim habet Synodus Namur-
ensis. Pro qua re *nota* ignorantiam di-
 cendi in eam quæ invincibilis est, & eã
 vincibilis dicitur. Invincibilis di-
 citur, quando quis adhibet diligen-
 tiam omnẽ, quam prudentes spectatã
 conditione personarum, locorum, &
 circumstantiis, adhibere solent,
 & hæc facit involuntarium. Alia dici-
 tur vincibilis, quando quis non adhi-
 bet diligentiam quam potest & debe-
 t, & hæc licet aliquando minuat ra-
 tionem peccati, quando non est affe-
 rata, non tamẽ tollit totaliter rationẽ
 voluntarii. Censetur enim indirectẽ
 voluntaria, quatenus homo negligit adhi-
 bere diligentiam, quam potest & debet,
 per consequens effectus etiam est in-
 directẽ volitus. *Nota 2.* in actionibus,
 quæ ex natura sua nõ sunt periculosæ,
 sufficere adhibere diligentiam, quæ re-
 gulariter ab omnibus adhiberi solet,
 qui modo consueto pulsat campa-
 nam, non censetur reus negligentia, si
 illa

illâ cadente mors alicujus sequatur. In actionibus autē quæ ex sua natura periculum afferunt, non cēsetur quis adhibere sufficientem diligentiam, nisi pro ratione periculi, personarum, locorum, multam & variam adferat circumsp̄ctionem. Sic in casu nostro, in eodem lecto secum collocare tenerum infantem. opus est naturâ suâ periculum oppressionis continens: quia cum dormientes non simus Dominæ actionum nostrarum, facile fieri potest ex agitatione brachiorum, pedum, & corporis volutione, ut infans suffocetur, cum sibi cavere non posset. Itē facile ex lecto decidere potest, si angustus sit & altus. Hinc in talibus casu, multam diligentiam adhibere opus est, & circumsp̄ctionem, ut sufficientem quis dicatur adhibuisse. Debet enim prævidere num soleat agitari, num cubile sit angustū, & alia quæ causam suffocationis possunt præbere. Unde secum collocare infantem, nisi si omnes istæ circumstantiæ adfuerint, videtur mortale contra curam, quam tenet

tenentur jure divino & naturali de pro-
 libus Parentes habere. Ex his ergo sa-
 tis intelligitur, rectè in aliquibus Diœ-
 cesibus reservari oppressionem etiam
 ignorantem factam; quia facilè contin-
 git ignorantiam illam esse valde cul-
 pabilem, ob multam circumspectio-
 nem adhibendam, Aliàs si constat il-
 lam oppressionem esse tantùm venia-
 tem ob ignorantiam, etiam sequitur
 non esse reservatam.

Porro hunc casum videntur incur-
 rere, qui proles ex fornicatione natas
 in sylvis, agris, aut locis publicis ex-
 ponunt: si contingat eas à feris, porcis,
 canibus, aut frigore enecari: quia po-
 terant & debebat hoc periculum præ-
 videre. Aliud foret si in Hospitali pue-
 rorum eas deponant, aut tuto loco.
 Innotuit Cajet. & Armilla, v. *Adulterium*,
 c. 17. existimant eos in hoc
 non peccare, quia talia Hospitalia ad
 hoc sunt instituta. Tenentur tamen
 Parentes, si divites sint, saltem secre-
 tario expensas solvete, & curare prolem
 suo tempore instrui. Quod si quæ-
 ras,

ras,

ras, an tales expositi infantēs habē-
di sint pro illegitimis? Resp. probabile
esse quod non, quodque tales possint
se gerere pro legitimis etiam ad susci-
piendos Ordines sine dispensatione?
quia in dubio nemo jure suo privan-
dus venit. Fieri autem potest, ut puer
exponatur propter paupertatem pa-
rentum, qui à legitimis sit conjugibus.
Et hæc est sententia multorum, quos
refert, & sequitur Suarez, agens de ir-
regularitate illegitimorum.

Quod autem Io. Chapeauville infi-
nuat hunc casum incurrere nutrices
pueros sibi commissos culpā vel ne-
gligentiā morali opprimentes, non est
certum, & negari potest, quamvis al-
terum casum quo reservatur homici-
dium, possint incurrere. Ratio est, quia
oppressio prolis propriē videtur dici,
quæ à Parente fit, hoc est, propriæ pro-
lis enecatio seu suffocatio. Unde in aliis
quibus Diocēsis (ut in Namurcen-
si) explic. gratiā adjicitur hæc particu-
lar, *Oppressio prolis à parentibus facta.*

II. *Est stuprum seu violenta virginis*
actio

Defloratio. Unde adverte hic stuprum non largè sumi, sed strictè, ut speciem constituit luxuriæ à reliquis distinctam. Est autem sic propriè stuprum, quando fit violatio virginis, ipsâ omnino invitâ; ita ut dicat supra fornicationem injuriam in puellam, quâ per vim, integritas corporis ei adimitur. Differt à raptu, quod raptus vim includat, quâ puella abripitur à domo sua, vel paterna, & locum potest habere in corruptata; stuprum autem tantum in integra, potestque fieri sine omni raptu ut & raptus potest fieri sine violatione. Ex his patet non incurrere hunc casum, si virgo consentit, licet multis blanditiis, præci busque impotente sollicitata, atque etiam promissis allecta. Quod est contra id quod tradit *Chapeauville*, explicans hunc casum. Ratio est, quia non dicitur propriè & strictè defloratio violenta, quando solum preces, aut illecebræ, aut promissa interveniunt, quia tunc non est strictè loquendo vis, siue violentia vera. Aliud foret, si conjunctæ

L I fuerint

fuerint minæ, aut metus reverentialis: quia fortè urgebatur minaciter, cui ipsa subdita est tamquam Domino, aut Superiori, qui potest graviter nocere; tunc enim moraliter vis censetur. Vide de hac re *Less. de jure & just. l. 2. c. 10. d. 1. & 2.* ubi etiam docet cum *Sot. & aliis*, cogitationes seu delectationes morosas in virgine, & in adolescente circa virginem, & si sint peccata mort. non habere tamen specialem malitiam mortiferam supra alias delectationes morosas, nisi conjunctæ sint cum voluntate inferendæ violentiæ. Unde juvenes in confessione non tenentur dicere, cogitavi de virgine, dum delectarer in me carnaliter; & sic nec confessorius tenetur id interrogare. Multò minus tenetur puella delectationem passa, aperire quod non sit virgo: quia sic teneretur peccatum præcedens iterum aperire, quod tamen jam clavibus subjecit, hoc verò nimis onerosum foret.

Incurrere verò viderur hunc casum ille, qui sponsam de futuro ante ma-

tring-

rimonium ad copulam induxit, timore illi incusso per minas, quod nisi consentiret, aliam de facto duceret : quia tunc in jure censetur violentia ob metum incussum & minas.

Quæres, ad quid teneatur deflorator? Resp. si virgo liberè consensit, ad nihil tenetur, quia volenti non fit injuria, nec tunc est propriè stuprum. Si vi, fraude, aut fallaci promissione sit inducta, tenetur primò ad conjugium, si promisit. 2. ad reparationem damni ex stupro, quantum æstimabitur arbitrio boni viri. 3. ad dotem, si judex ad id eum condemnarit. Vide latius *Less.* loco citato.

12. *Est raptus* Dicitur autem raptus, ablatio quâ fœmina violenter, contra suam voluntatem aut illorum sub quorum potestate erat (v. g. Parentum, Curatoris, Sponsi) de uno loco trahitur ad alium, sive ad copulam tantum carnalem, sive etiam ad ducendum in uxorem. Hinc sequitur primò si puella sine vi, pretio, aut blanditis inducta : sequitur sollici-

rantem nescientibus parentibus, non esse propriè raptum. Si tamen vis adhibeatur, licet ipsa non sit invita, sed tantum parentes quibus subest, tunc est verè raptus, & incurritur hic casus. Sequitur secundò, si vim virgini intulit, sed à loco non abduxit, non est raptus, sed stuprum, ut supra dixi. Quod est iterum contra tradita à *Chapeauville*, sed communior sententia & verior distinctio ita tradit. Sequitur tertio non incurritur illum, qui virginem quam sibi per verba de futuro desponsavit, per vim abduxit è domo paterna, & rem cum ea habuit; si aliter non poterat eam habere, quia licet peccatit deflorando, hoc tamen in jure non vocatur raptus, eò quòd ex desponsatione aliquid juris ei competebat, ut notat D. Thomas & Theologi; sed de hac re plura in Tract. de Matrimonio, Hoc solum adverte, quod per Trident. raptor incurrat excommunicationem, sed nulli est reservata.

13. *Est matrimonium contractum post votum castitatis, aut in gradu prohibito scienter,*

scienter, vel priore uxore adhuc vivente:
 Tres autem casus hic reservari cōsen-
 tur, sive tria peccata illicitè contrahen-
 tium matrimonium. *Primò* quidem, si
 quis contrahat post votum castitatis,
 idque intelligendum, sive simplex sit,
 sive solemne, est enim utrobique gra-
 ve peccatum. Quod si quis post votum
 simplex castitatis contrahat, valet qui-
 dem matrimonium, talis tamen non
 potest petere debitum, nisi Episcopus
 dispenset. Deinde mortuâ uxore, non
 potest aliam ducere sine dispensatio-
 ne: quia votum non fuit sublatum per
 matrimoniū, sed solum ejus executio
 ex aliqua parte impedita, quia teneba-
 tur debitum reddere. Adde, quod qui
 contrahit cum illa persona, quam scit
 emisisse votum castitatis, etiam peccat
 mortaliter, quia participat de peccato;
 nō tamē privatur jure debitū exigēdi.

Porro non incurrit hunc casum; qui
 contrahit post votum non nubendi,
 aut post votum ingrediendi Religio-
 nem, vel Ordines Sacros suscipiendi.
 In his enim omnibus licet peccatum

interveniat mortale, non est tamen effractio voti castitatis: quia qui vover Religionem ingredi, aut Ordinem Sacrum, non statim obligat se ad castitatem, aut alia onera talis status. Quod si quis emiserit votum castitatis ante annos pubertatis, & dubitet, an sufficientem habuerit usum rationis quando vovit; in tali casu judicandum esse pro parte voventis multum tenent cum Soto, atque ita talis contrahens non incurreret hunc casum, sequendo opinionem probabilem.

Secundo hic reservatur, si quis contrahat matrimonium in gradu prohibito scienter: Estque annexa excommunicatio, si contrahatur in gradibus prohibitis consanguinitatis vel affinitatis Clem. 1. de consang. sed non est reservata. Quinam autem sint gradus prohibiti, explicantur in Tractatu de Matrimonio.

3. Reservatur hic, si quis priore uxore vivente, contrahat, scienter nimirum: quia contrahere ignoranter, etiam si ignorantia non sit omnino invincibilis.

cibilis ; excusat saltem adhuc effectum, ut quis non subiaceat reservatio- ni. Debet verò conjux, ut tutâ cōscien- tiâ possit contrahere, sibi persuadere mortem conjugis, non ex levibus conjecturis, sed ex certis moraliter ar- gumentis. Qualia esse solent in hac materia. Primum, si afferatur certum nuncium mortis. Secundum, si fama est publica & communis. Tertium, si subsint vehementia omnino indi- cia, quæ faciant omnino probabilem fidem. Nec erit semper expectandum post septem annos, ut videtur insinua- re cap. in præsentia de Sponsalibus. Hoc enim postea mitigatum est per Innocentiū 3. c. finali, ubi dicit *Tamdiu alteruter conjugum expectetur, donec de ejus obitu verisimiliter presumatur.* Ita- que sufficiunt indicia verisimilem fidem facientia & in hac stari potest prudentium arbitrio, Pastoris, Confes- sarii, & similium.

Quæres, cum hic expressa mentio fiat de viro aliam uxorem ducente, an reservetur peccatum, si uxor alium vi-

rum ducat: & videri potest quod non,
quia odia & pænæ restringi debent,
nec extendi ultra suum casum. Proba-
bilis tamen est quod sic, quia teste
Navarr. c. 22. n. 74. & Soto in 4. d. 37. in
correlativis, in quibus est eadem ratio
& idem jus suadet, exceptionem pati-
tur illa regula juris. Eadem autem imò
major ratio suadet, idem hic dicendum
de uxore, quod de marito; quia longè
turpius est unam mulierem habere duos
viros, quàm unum virum duas mulieres.

14. Est incæstus cum consanguineis,
aut virgine sacra, seu moniali profes-
sa. Incæstus est carnalis commixtio
cum consanguinea vel affine usque
ad quartum gradum. Ad propriè
dictum autem incæstum requirunt
Doctores, ut sit perfecta & naturalis,
hoc est, in vase debito facta commix-
tio. Unde per tactus impudicos, aut
per effusionem seminis extra vas, aut
per nefariam seminationem contra na-
turam non propriè dicitur incæstus, i-
deo que nec hic esset reservatus. Dein-
de nota, non reservari hic omnem in-
cæstum,

castum, sed solum illum qui cum consanguineis impletur, & id intellige ad quartum gradum inclusivè In *Diœcesi Namurcensi* reservatur tantum cum consanguineo, in primo aut secundo gradu, sed & adjicitur reservatio incæstus cum affine in primo etiam & secundo gradu. Hæc autem oriri etiam potest ex fornicaria copula. Vnde qui cognoscit sororem aut cognatam germanam illius, quam antè carnaliter cognoverat, incurrit casum illic reservatum. In hac autem *Diœcesi* cum expressè fiat mentio de consanguineis, strictè intelligendum est; ita ut copula cum affinibus non censeatur reservata. Adverte tamen, licet incæstus cum consanguinea sit gravior, quam incæstus alicujus cum affine sua, sive uxoris suæ consanguinea; tamen hic posterior incæstus peculiare habet effectum à jure. *Primo*, quod impedit petitionem debiti 2. quod non possit ducere aliam sine dispensatione, quia est impedimentum non quidem dirimens, sed tamen impediens contrahen-

trahen-

trahendum Matrimonium, ut habetur c. de eo qui cognovit consanguineam uxoris. Verum cum hæc pœna passim ignoretur ab occultis istis incautos & cum ad pœnitentiæ forum sacramentale accedunt frequenter non sit spes fructus si moneantur de non petendo debito, expedit plerumque eos in bona fide relinquere, cum per ignorantiam possint excusari.

Reservatur hic etiam incestus cum Sanctimonialibus, quod intellige cum Sæctimoniali in Ordine aliquo approbato professa, quod peccatum dicitur incestus reductivè. Nota verò, quod si admittatur hic incestus intra septem Monasterii; incurri excommunicationem Papæ reservatam, per Gregorium 13. anno 1575. Idibus Iulii.

15. *Casus, Concubitus contra naturam, puta sodomia & ejus generis graviora crimina.* Pro explicatione certum est primò non incurere illum qui procurat pollutionem, etiam operâ alterius adhibitâ per tactus, vel alio modo. Licet enim graviùs peccet participando

in alterius peccato, non est tamen propriè concubitus contra naturam. Certum est secundò, incurri hunc casum, si duo ejusdem sexus commiscantur, masculus cum masculo, aut fœmina cum fœmina. Sed quæritur, an si mulier à viro præposterè cognoscatur, puta uxor à marito extra vas debitum, incurratur hic casus? Respondet *Chapeauville*, non incurri, quia licet sit, inquit, concubitus contra naturam, non est tamen propriè loquendo sodomia, aut peccatum illa gravius. Requirit enim ipse ad Sodomiam, ut sit diversitas sexus, ut scilicet vir cum viro, vel mulier cum muliere carnaliter commisceatur. Hæc responsio probabilis est, & fundata in *Divo Thoma*: atque certum est maiorem deformitatem contineri ratione circumstantiæ ejusdem sexus, quàm quando fit carnalis commixtio contra naturam cum diverso sexu. Passim tamen Doctores hunc concubitum contra naturam præposterè, & extra vas cum diverso sexu, vocant etiam Sodo-

Sodo-

Sodomiam; ut videre est apud *Casus*
in Sum. v. Sodomia, Sá v. Luxuria, Less.
lib. 4. c. 3. dub. 13 Covar. de Sponsal. 2.
cap. 7. Vnde existimarent hi, sic pec-
 cando incurri hunc casum. Certum
 est tertio incurri hunc casum per pec-
 catum bestialitatis, ad quod reducitur
 concubitus cum dæmone in assumpto
 corpore, sive sit succubus, sive incu-
 bus; sive corpus humanum assumat,
 sive belluinum: & hic præter defor-
 mitatem luxuriæ involvitur scelus
 societatis cum dæmone, Certum est
 quarto non incurri hunc casum, si non
 sit tanta perversio in modo concubi-
 tus, ut impediatur conceptus. Licet e-
 nim aliqui modi monstruosi reperian-
 tur, etiam inter conjuges; tamen si se-
 men in matrice effundatur, non dicitur
 concubitus contra, sed præter na-
 turam. Imò inter conjuges non cen-
 sentur peccata mortalia. De penis
 Clerici Sodomitæ, vide *Navarr. c. 27.*
 num 249. & *Chapeauville* hic.

16. *Est falsitas circa monetam.* Intel-
 ligitur verò falsitas hic, immutatio

veritatis cum dolo, & detrimento ali-
 cuius : & ita, ut quis falsarius monetæ
 dicatur, requiritur ut immutet ejus
 substantiam, vel pondus, vel formam,
 idque dolosè, & in damnum vergat a-
 licujus. Vide Sylvestr verbo *Falsarius*.
 Est ergo hoc peccatum injuriosum
 vergens in injuriam Principis, proxi-
 mi, ac Reipublicæ, ideoque merito
 reservatur. Peccant itaque, & incur-
 runt hunc casum, qui ob lucrum u-
 num metallum substituunt, pro alio,
 aut justum metallo pondus subtra-
 hant, aut monetam sine jussu Princi-
 pis cudunt, & caractere Principis si-
 gnant, licet illa in pondere & ubi-
 quantia justa sit. Character enim talis
 est falsus, significans auctoritate Prin-
 cipis monetam eusam, quod falsum
 est: illi tamen qui monetas exuberan-
 tis ponderis circumcidunt, si justum
 pondus relinquunt, non incurrunt;
 quia non censentur materiam, aut pō-
 nus, aut formam falsificare. Peccant
 tamen, quia usurpant sibi privatâ au-
 thoritate, quod ad Principem, aut mo-
 neta-

netarium ejus spectat; ideoque illi ad restitutionem possent obligari, si res esset notabilis. Principes vero qui se probant monetam justam, ut vili pretio emant, & inde aliam fabricent, licet hunc casum proprie non incurrant, tamen quandoque à fraude non excusantur. Vide de hac re Chapeville hic.

Non incurrunt etiam hunc casum, qui recipientes falsam monetam pro vera, illam postea scienter obtrudunt aliis. Cum enim nihil mutant de veritate materiae, aut formae, aut ponderis, non dicuntur falsarii; quamvis peccent mortaliter, si summa sit notabilis. Nec excusantur, quod talem acceperint; quia illorum error alteri nocere non debet.

17. *Est falsitas circa literas alicujus Prælati inferioris Papa.* Dicitur verò crimen falsitatis circa eas committere qui dolosè veritatem illarum immutat: quod potest fieri vel addendo, vel demendo, vel novas effingendo, vel sigillum adulterando. Prælati autem hic dicitur, Episcopus, Archidiaconus,

nus, Decanus Cathedralis Ecclesiæ,
 & similes, qui habent jurisdictionem
 coercendi per pœnas & censuras. In-
 currunt ergo hunc casum, qui litteras
 Episcopi, aut Archidiaconi, com-
 mendatitias aut dimissoriales, aut
 provisionales beneficii, vel similes a-
 licui ex dictis vitiant cum dolo, aut
 sigillum effingunt, si illis litteris u-
 tantur. Si enim non utantur, sed cave-
 ant ne cuiquam damnum, aut interesse
 per illas inferatur, non censetur falsi-
 tas strictè accepta committi, quæ so-
 let describi a Canonistis, *Immutatio*
veritatis cum dolo, & injuria tertii. Nō
 incurrunt verò hunc casum, qui obti-
 nent litteras falsa narrando, aut alieno
 nomine quod falsò sibi imponunt, li-
 cet eas impetrent ab Episcopo, vel a-
 liis Prælati, quia etsi hi mendaces sint
 & falsi, non tamen dicuntur *falsarii lit-*
terarum Episcopi vel Prælati. Item si
 quis utatur litteris falsis, si eas ipse
 non falsarit, non incurrit. Item qui
 punctum inordinatè appositum radit,
 aut distinctionem male scriptam cor-
 rigit,

rigit, aut punctum omissum pro claritate majore adjicit, non censetur falsare. Si tamen immutetur sensus verborum, quod fieri potest etiam solius puncti adjectione vel detractio, incurritur falsitas. Addit *Chapeauville*, illum qui mutat in litteris, quæ prius erant in sua supplicatione expressa, si per errorem Notarii, vel scriptoris fuerint variata, non incurrere falsitatem. Exemplum ponit: Porrexit aliquis supplicationem Episcopo, quæ petebat sibi dari licentiam excipiendi confessiones, & simul absolvendi à reservatis in foro conscientiæ: utrumque concedit Episcopus; non exprimitur autem in litteris ejus, nisi facultas excipiendi confessiones: non incurrit hunc casum si ascribat, *Excipiendi à reservatis*, prout continebatur in sua supplicatione signata. Hoc verum videtur in foro conscientiæ, nam in foro exteriori esset præsumptio contra. Caterum ideo reservatur falsitas circa litteras Prælatorum inferiorum, quia circa litteras Papæ

est excommunicatio in *Bulla Cane*,
 Quod verò iterum hic comprehendit
 vult consulentes & mandantes *Ioann.*
Chapeauville, non assentior, quia hoc
 non exprimit casus. Unde cum in *Bul-*
la Cane etiam illi non exprimentur,
 docent Theologi eos etiam non com-
 prehendi, qui consulunt aut mandant
 falsitatem fieri circa litteras Papæ stri-
 ctè enim sunt intelligenda statuta pæ-
 nalia. Non nego tamen eos incurrere
 excommunicationem, sed nemini
 reservatam, propter cap. *Ad falsario-*
rum, de crimine falsi, ubi expressè di-
 citur: *Qui per se, vel per alium, vitium*
falsitatis exercent.

18 *Est perjurium solemne.* Perju-
 rium dicitur iuramentum carens ve-
 ritate, quando Deus invocatur ut te-
 stis falsitatis. Est verò solemne quod
 fit super re sacra, ut tactis Evangeliiis,
 aut cruce, aut tangendo pectus Sacer-
 dotale. *Item* quod fit coram Notario,
 aut testibus digitorum elevatione
 Hinc incurrit hunc casum, qui in ju-
 dicio in testem vocatus, solemni iura-
 mento

mento affirmat esse verum quod scit, aut dubitat esse falsum. Item qui à Judice servato juris ordine, interrogatus medio solemni juramento, non fateatur verum, vel non accusat quos tenetur, & similia. Hinc patet valde frequenter hunc casum incurri, propter tribunalia nostra, in quibus frequentissimè juramentum solemne defertur, & à parum timoratis litigantibus violatur. Sic ordinariè juramentum calumniæ defertur, quod juxta *Glossam in cap. 1. de Juram.* calumniæ hæc quinque continet. *Primò*, putare se bonam causam tueri. *2.* se interrogatum à Judice, veritatem non celaturum. *3.* scienter falsas probationes se non adhibiturum. *4.* se litem fraudulenter non prorogaturum. *5.* se nihil promississe, vel deinceps promissurum alicui causâ litis, nisi quod jura permittunt. Hæc *Glossa*. Si hæc sunt omnia semper juranda, dum defertur calumniæ juramentum, quotus quisque est litigantium, qui omnia ista præstet passim levant digitos coram Notariis

riis so
exige
an ver
intelli
dendu
naliur
solum
to quo
exigu
Qu
reserv
Chape
vari.
mover
etiam
tra co
Pastor
tamen
rium,
tatem
super
quod
Prout
chiali
prie e
juram

riis solemne juramentum calumniæ
exigentibus ante litem, & nesciunt
an verum jurent, an falsum, nec satis
intelligunt suum juramentum. Vi-
dendum tamen juxta praxim Tribu-
nalianum, an omnia dicta requirant, an
solum eorum aliqua, in eo juramen-
to quod liti prærequirunt, aut in lite
exigunt.

*Quæro hic, an omne perjurium solenne
reservetur, an etiam promissorium? R.*
Chapeauville omne perjurium reser-
vari. Hic tamen gravis difficultas
moveri potest, quia sic adulterium
etiam esset reservatum; quod est con-
tra communem praxim, & sensum
Pastorum hujus Diœcesis. Adulter
tamen violat juramentum promisso-
rium, quo solemniter promisit fide-
litatem conjugii, idque cum juramento
super baptismo suo, & super jure
quod præten dit ad regnum Dei, &c.
Prout habet forma solemn is in Paro-
chiali nostro præscripta. Atque præ-
prie etiam perjurus dicitur, qui fidem
juramento firmatam violat. Hæc dif-

ficultas quomodo solvatur, non vi-
 deo, nisi dicendo non reservari omne
 perjurium, sed solum juramentum il-
 lud, cui deest veritas præsens, sine quo
 quis sciens & volens falsum confir-
 mat: atque conjux dum jurat, testem
 adhibet Deum, quòd animum habeat
 integre servandi fidelitatem, ideoque
 sciens & volens non confirmat fal-
 sum, nec illi deest veritas præsens.
 Deest tamen veritas futura, si postea
 fidem violat, ad quam servandum se
 obligavit. Inter perjuria autem pri-
 mum locum obtinet illud quo quis
 sciens & volens falsum confirmat: De-
 inde illud quo quis fidem juramento
 firmatam frangit. Ideoque posset pri-
 mum reservari tamquam gravius, &
 non secundum. De qua re tamen non
 determino, sed lubens audirem de hac
 difficultate, quam de adulterio mo-
 veo. Resp. DD. Examinatores Synoda-
 les, quorum est hæc clarius explicare
 & interpretari.

19. *Est blasphemia publica & enormis
 in Deum & Sanctos.* Publica dicitur
 blasphem

blasphemia, quæ fit coram tota vel ma-
iori parte vicinæ, vel congregationis
alicujus sive collegii, in quo saltem
decem reperiantur, inquit Panormi-
tanus, & alii ex eo. *Enormis* verò bla-
sphemiam quæ fit dicenda, non ita præ-
cisè definiri potest, sed arbitrio pru-
dentis viri debet judicari, considerato
objecto blasphemix, modoque bla-
sphemandi; quia quandoq; fit cum af-
fectu detestandi vel irridendi Deum,
vel Sanctos, aliquando autem ex pas-
sione aliqua subitanea, vel consuetu-
dine prava. Considerari etiam debet
qualitas personæ, loci, temporis, occa-
sionis, & reliquæ circumstantiæ Hunc
casum incurreret, qui coram multis
Beatam Virginem Meretricem voca-
ret, aut Apostolos, vel Prophetas, im-
postores, mendaces, magos vocaret.
Dicunt & aliqui talem blasphemiam,
hic fore reservatam, etiamsi solum
quis coram duobus hoc protulerit, si
illi pluribus manifestarint, ita ut sit
fama publica, Sed de hoc videtur mihi
posse dubium esse, quia cùm reserva-

tur publica blasphemia, videtur intelligi quæ ex modo, aut loco & tempore quo fit, multitudine alicui sive majori parti alicujus viciniae manifesta existit. Strictè enim accipi debet in pœnalibus vox hæc, *Publica* vel *Publicum*, pro eo quod ex se est manifestum, & publice fit. Nam blasphemia intra domesticos parietes coram duobus facta, ac postea per eorum relationem ventilata, non tam publica dicitur, quàm publicata, cum fuerit ex se privatim commissa.

20. *Est insignis contumelia Eucharistia illata, aut Sanctorum Reliquiis.* Contumelia dicitur, cum verbis aut signis æquipollentibus læditur & violatur coram persona aliqua, honoris aut reverentia illi debita. Insignis autem contumelia dicitur, quæ atrociter notabilis est, exterioribus etiam signis ostentata. Ad quod judicandum, multum attendenda est intentio contumeliam proferentis, aut inferentis, qualitas personæ, loci, temporis, occasionis, & cæteræ circumstantiæ.

tia. Unde fit, ut Catholicus bene affe-
 ctus Eucharistiæ & reliquiis, raro cen-
 seri debeat incurrere hunc casum. Hæ-
 reticus autem frequentissimè. Hinc
 Confessarius hæretici pœnitentis non
 debet esse contentus generali confes-
 sione, quod in hæresi aut errore tot an-
 nis aut mensibus perseverasse se fatea-
 tur; sed etiam interroget, an in Chri-
 stum, aut Virginem, aut Sanctos non
 fuerit gravibus contumeliis injuriosus
Item an in Sacramenta, aut imagines,
 aut reliquias graves & reales, aut ver-
 bales injurias non profuderit, tractan-
 do indignè, irridendo impiè, confrin-
 gendo, &c. *Item* de calumniis in Pon-
 tificem, in Episcopos, & Sacerdotes,
 &c. Hæc enim sunt eorum peccata or-
 dinaria.

Hunc tamen etiam casum incurre-
 re possunt Catholici, non ex intelle-
 ctus errore, sed ex impia passione. Sic
 milites quandoque nostri, nec sacris
 templis parcunt, nec sacris vasis, qui-
 bus Eucharistia, aut reliquiæ continen-
 tur; sed ea asportant, indignè reliquias
 & Eucharistiam tractantes.

21. Est abusus Eucharistia, aut reliqui-
 arum, vel etiam S. Scriptura ad exer-
 citium artium magicarum. Hic casus
 satis est apertus, nec apud magos aut
 sagas infrequens, quibus persuadet de-
 mon perniciosissimè, has res sacras va-
 lere ad hæc nefanda. Unde quosdam in-
 ducit ad comminuendam & pulveri-
 sandam Eucharistiam cum nefandis a-
 liquibus verbis, ut seruiat ad philtrea &
 pocula amatoria. Imò olim Sacerdotes
 quidem supra veste lugubri Missas
 mortuorum celebrabant pro viventi-
 bus, ut illi pro quibus sacrificium of-
 ferebant, citius morerentur, ut insinua-
 tur *cap. quicumque Sacerdotum* 26. q. 2.
 Similes hunc casum incurrerent: sed
 & degradationi obnoxii forent.

22. Casus comprehendit omnes casus
 occultos Sedi Apostolica reservatos, cum
 censuris ex illis provenientes. Funda-
 tur hic casus in verbis Concilii Trid.
 Sess. 24. de reform. c. 6. quæ sic habent:
*Liceat Episcopis in irregularitatibus &
 suspensionibus ex delicto occulto prove-
 nientibus excepta ea qua oriuntur ex ho-*
 mici-

homicidio voluntario, & exceptis aliis deductis ad forum intentiosum) dispensare, & in quibuscumque casibus occultis, etiã Apostolicæ Sedi reservatis, delinquentes quoscumque subditos, in Diocesi sua, per seipsum, aut Vicarium ad id specialiter deputandum, in foro conscientia gratis absolvere, Idem & in hæresis crimine, in eodem foro conscientia, eis tantum, & non eorum vicariis sit permissum.

Incurrunt ergo hunc casum illi qui incidunt in peccata Sedi Apostolicæ reservata, si sint occulta; ut ferè sunt Symonia, Ecclesiarum effractiones, & earundem spoliationes, falsificationes litterarum Apostolicarum, & similia; quia talia jurisdictioni Episcoporum, & deputatorum ad hoc specialiter per ipsos, permittuntur per Conc. Tri. supra.

APPENDIX.

De usurpantibus bona Ecclesiastica.

Inter casus reservatos etiam annumerari potest is; quem habet Synodus nostra Leodiensis tit. 4. c. 10. his verbis: Pastores singulis diebus Dominici excommunicatos denuntient eos qui

usurpant jurisdictionem Ecclesiasticam,
aut convertunt in proprios usus, decimas,
bona, census, aut jura Ecclesiarum, bene-
ficiarum, aut officiorum Ecclesiasticorum
piorumve locorum, & qui impediunt ne
ab iis, ad quos pertinent, percipiantur;
nec non eos qui impediunt visitationem
Ecclesiarum, piorumque locorum, & ci-
tationes, mandata, aut sententias Iudi-
cium Ecclesiasticorum executioni manda-
ri: prout omnes & singulos predictos ex-
communicamus, & excommunicatos de-
claramus. Quæ omnia conformia sunt
illis, quæ habet Trident. sess. 25. cap. 12.
& sess. 22. cap. 11. Ex quibus capitulis
hæc verba desumpta sunt. Vide Tex-
tum ibi. Conformia etiam sunt hæc
illis quæ habet Bulla Cænæ in excom-
municatione 17. quæ fertur contra u-
surpantes jurisdictionem aut fructus ad
personas Ecclesiasticas ratione Eccle-
siarum, Monasteriorum, & aliorum
beneficiarum Ecclesiasticorum perti-
nentes, vel eos quavis occasione vel
causâ sine Romani Pontificis, vel alio-
rum ad id legitimam facultatem ha-
ben-

benentium expressâ licentiâ sequestrantes. Idem Decretum pro bonis Eccles. habet *Namurcensis Synodus, tit. II. c. II.*

Quaestio verò quotidiana est inter Pastores, an vi hujus decreti excommunicationem incurrant, qui furantur decimas, aut alia bona Ecclesiastica clam surripiunt? Resp. negativè, quia talis Censura videtur lata contra eos, qui proventus Ecclesiasticos quasi ad se pertinerent, usurpant, & non tamquam bona aliena rapiunt. Insinuat hoc vox, *usurpare*; tunc enim dicitur aliquis usurpare proventus, quando veluti potestate dominandi, & quasi proprio jure utens illos occupat. Ita interpretantur *Cajet. Navar. Suarez.* & plerique recentiores Theologi, *Bullam Cana* explicantes. Atque etiam de illis agere *Trident. sess. 22. c. II.* Ex ejus verbis benè ponderatis invenietur. Cùm ergo hæc verba decreti synodalis ex illo capite sint desumpta, non aliud videntur intendere, quàm quod in *Trident.* est expressum. Unde nisi aliundè constet tales fures concurrere excommu-

nica-

nicationem, ex vi hujus decreti non
 liquet Antiquitus audio solitos fuisse
 aliquos Pastores, falsos decimatores
 & decimatrices diebus dominicis ex-
 communicare, sed ex vi hujus decreti
 non mihi constat. Sicut id quod ha-
 betur in Parochiali fol. 106. de Eucha-
 ristia Sacramento, non video quo
 fundamento pronuntietur, aut pro-
 nunciari curetur. Ibi enim in exhor-
 tatione Paschatis sic habet. *S'yly à icy
 aucuns qui soient interdits ou excommu-
 niez, tels que sont tous heretiques, symo-
 niacs. larrons, larronesses, usuriers,
 sorciers, concubinaires, concubines, for-
 nicateurs, adulteres publiques & nota-
 res, je leur enionēt de se retirer d'icy.* Ubi
 videtur insinuari omnes fures, fornicat-
 tores, concubinarios, adulteros, esse
 excommunicatos, de quorum tamen
 singulis non constat. Aut certè satis im-
 propriè hoc positum fuerit, si solum
 velit his verbis insinuari, talibus pec-
 catoribus interdicta esse Eucharistia,
 sive excommunicati sint, sive non, nisi
 satisfecerint per pœnitentiam, aut e-
 tiam

nam scandalum repararint, maxime si sint notorii, & ita ante id habentur quasi excommunicati, & quasi interdicti, hoc est, à Divinis arcendi.

2. *Quaestio esse potest: An haeredes usurpantium bona, redditus, proventus, aut decimas Ecclesiarum, cum sciant, vel scire debeant se detinere res praedictas usurpatas contra Ecclesiasticas personas comprehendantur excommunicatione supra dicta?* Resp. affirmative. Ratio est, quia ex eo quod semel fuerunt usurpatæ, transeunt cum eodem vitio ad quoscumque alios; parum autem refert esse primos, vel secundos usurpatores. Confirmatur ex *cap. indigni. 12. q. 2.* in quo æquiparantur usurpatores rerum Ecclesiasticarum, & detentores illarum ab aliis usurpatarum, & ex *Clem. 1. de Decim.* in qua excommunicantur non solum usurpatores decimarum, sed etiam qui detinent easdem usurpatas ab aliis, ut docent Doctores ibid.

INCENDIARIUS.

IN multis Diocæsisibus reservatur crimen istud. Unde in Namurcensi, & aliis,

aliis,

aliis, sic exprimitur: *Incendium voluntate deliberatâ procuratum.* Aliqui putant jure communi Episcopis esse reservatum; sed cum in nostra Diocesi illius non fiat mentio, non puto reservari. Tamen reperio in Parochiali nostro inter casus Papales, *crimen incendiarii postquam est denunciatus: quod habetur ex Capit. Tua nos, de sent. excommun.* Ubi decernitur, quod incendiarius postquam fuerit, per Episcopum excommunicatus, aut denunciatus, à solo Papa absolvitur; de jure tamen excommunicatus non est, & licet solcant Episcopi illum casum reservare, non tamen tenentur. Qui vero effringit, & simul spoliatur locum, incurrit excommunicationem, & cum fuerit denunciatus, non absolvitur nisi à Papa *Capitul. Conquestus, de sent. excom.* Cæterum, ubi hic casus incendii reservatur, non intelligitur de eo qui incendit auctoritate potentis indicere bellum. Nec qui ex negligentia etiam crassa, licet teneatur ad interesse. Atque qui man-

dat, consulit, auxiliatur ad incendendam domū, segetē, sylvam alterius, incurrit, quando sic exprimitur: *Inconditū voluntate deliberatā procuratum.*

QUÆSTIO POSTREMA.

Quid agendū, cum Confessarius habet pœnitentem cū casu reservato, in quo non potest absolvere? Resp. remittendum eum ad habentem auctoritatem, nisi forte occurrat necessitas implendi præcepti & communicandi, ut potest fieri in Paschate, si etiam simul contingat non posse prætermitti communionem sine scandalo aut infamia pœnitentis. Tunc enim posse absolvi tenet communior opinio, si superior adiri non possit: manet tamen obligatus ad se præsentandum superiori, sive alteri potestatem habenti, ut directe absolvatur; nam in directe tantum à reservatis fuit absolutus. Idem dicendum de excommunicatione reservata. In casu enim necessitatis, in quo vitari debet scandalum vel infamia, cum hoc sit juris cuiusdam naturalis, præponderat præceptis

ceptis ex humano jure sive constitutione Ecclesiastica vim habentibus: & censetur rationabilis causa, ut absolvi possit ab omnibus, à non reservatis quidem directe, à reservatis indirecte. Ita passim Theologi.

Quæres an etiã absolutus in articulo mortis à reservatis, teneatur iterũ petere absolutionem ab habente potestatem, quando periculum illud evasit? Resp. quantum ad casum reservatum non tenetur, quia directe & simpliciter tunc ab illo potest absolvi. Quantum ad excommunicationem, non debet absolvi nisi sub conditione, ut pareat mandato Superioris; maxime si excommunicatio sit ab homine: imo & tunc debet injuriam passo satisfacere, aut de satisfaciendo cautionem præstare, si ad alicujus instantiam, cui injuriam fecit, excommunicatus fuit. Vide Parochiale Leod., pag 88.